

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteĩhar ke

Amõ paper pinim ke Páu mondo py (1 Korin 5.9-11.) My ame'ẽ my? Ukwa ym awa. Kanim ame'ẽ.

A'engi amõ amõ ma'e rehe har Korin ok ta pe har ta ukwa tar katu. A'erehe upa ame'ẽ rehe har Páu mujekwa katu (1 Korin 7.1; 1 Korin 7.25; 1 Korin 8.1; 1 Korin 12.1; 1 Korin 16.1.) Ame'ẽ paper pinim ke kome'ẽ. Peteĩhar ke aja jakwa.

Jesu kotyhar ta pe: “Ihẽ mu ta” aja Páu pandu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta pe Páu mupinim

¹⁻² Pehẽ riki Jesu kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amupinim aĩ. Ihẽ Páu. Ihẽ namõ Sote ixo tĩ. Ihẽ pe Tupã pandu kwe:

—Nde ke ihẽ amondo axo. Jesu Kirisutu rehe har nde erepandu pandu ereho, aja ihẽ aputar — aja Tupã pandu.

Korin ok ta pe har ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja ym rahã we Tupã pandu:

—Ihẽ kotyhar wan ta pehẽ. Ihẽma'e wan ta — aja. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe Tupãma'e ta ke pehẽ apo 'y. Aja upa Korin ok ta juramã rupi ixo ame'ẽ ta tĩ. Jesu Kirisutu rehe ipy'a moĩ moĩ ame'ẽ ta ke a'eta. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. A'eta Tupãma'e ta ke tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'etama'e sawa'e te a'e tĩ.

³ Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pehẽ rehe Tupã usak katu. A'erehe Tupã namõ ihẽ apandu pandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ.

⁵ Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe upa katu te ma'e ke namõ pexo. Tupã'ã me'ẽ me'ẽ, ame'ẽ ke namõ pexo. A'erehe ko upa amõ awa ta je'eha ke pekwa katu. Ame'ẽ pekwa katuha ke pehẽ pe a'e me'ẽ. Upa ma'e pekwa katuha namõ pexo tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ. Tupã rehe har amõ ta mu'e, ame'ẽ ke upa pekwa katu tĩ. Ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ tĩ.

⁶ Kirisutu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'erehe ehe har pekwa katu. Pehijar ym ta.

⁷ A'erehe upa katu te ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'e muwyr. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mujwyr ta. Ame'ẽ ke rehe peharõ katu pexo rahã, upa katu te ma'e katu ame'ẽ namõ pexo.

⁸⁻⁹ Ma'e Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. A'e pandu pehẽ pe:

—Ihẽ ra'yr namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo —
aja.

Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Pehẽ py'a ke Tupã mâtã katu te we ta rĩ. Aja te'eha a'e. Kuja pekwa ta. Pehẽ py'a a'e mâtã rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr rahã, pehẽ rehe har kuja:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo
— aja pandu ym te ta.

Pesarahã! A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu.
A'erehe a'e pandu ym ta:

—Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha namõ pexo
— aja pandu ym te ta.

Amõ koty koty Jesu kotyhar ta ukwa ukwa

¹⁰ Ihẽ mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te
je'ẽha rupi pehẽ pe ihẽ apandu. Peje'ẽ je'ẽ hũ ym
pehẽ jupe pexo! Aja rahã, amõ koty koty pekwa
ym ta. Peteĩhar aja pekwa pexo. Pexoha peteĩhar
aja pexo.

¹¹ Korói anam ta ngi har amõ ta ihẽ pe pandu:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ ngã
jupe. Korin ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta — aja.

¹² Kuja amõ koty koty pekwhaha. Amõ pandu:
“Páu kotyhar ke ihẽ.” Amõ pandu: “Anĩ. Apor
kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Anĩ. Petu
kotyhar ke ihẽ” aja. Amõ pandu: “Anĩ. Jesu
kotyhar ke ihẽ” aja.

¹³ Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta amõ koty
koty ixo. Katu ym aja. Ihẽ riki myra ngã mupia
ame'ẽ ke rehe amanõ my? Anĩ. Aja ym. (Jesu
riki ame'ẽ rehe manõ. A'erehe: “Páu kotyhar ke
ihẽ” aja pepandu rahã, katu ym.) Pehẽ ke amõ
ta mujahuk rahã, ihẽ kotyhar ke pehẽ, a'erehe
mujahuk my? Anĩ. Aja ym. (Jesu kotyhar ta ke
pehẽ, a'erehe pehẽ ke amõ ta mujahuk. Aja rahã:
“Páu kotyhar ke ihẽ” aja pepandu rahã, katu ym tĩ.)

¹⁴⁻¹⁵ Pehẽ ngi har heta ngã ke ihẽ amujahuk ym.
A'erehe: “Páu riki jande johu mujahuk. A'erehe

Páu kotyhar ta ke jande” aja marã ka ym pepan-duha. A'erehe ihẽ rury katu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Pehẽ ngi har mokõi jõ ihẽ amujahuk riki. Kiri ke ihẽ amujahuk. Ngái amõ tĩ. A'eta mokõi jõ.

¹⁶ Pe, amõ ta ixo. Ihẽ aharái. Esete amõ ihẽ amujahuk tĩ. Ianam ta aja tĩ. A'eta jõ nahã my. Amõ ta akwa ym ihẽ. (Heta ym amujahuk, a'erehe: “Páu kotyhar ta ke jande” aja pepandu rahã, katu ym.)

¹⁷ —Ngã ke emujahuk eho — aja ihẽ pe Kirisutu pandu ym te.

Kuja a'e pandu:

—Myrandu katu epandu pandu eho — ame'ẽ jõ ihẽ pe pandu.

A'erehe ame'ẽ ke ihẽ apandu rahã, sawa'e ukwa katu te pandu aja ym ihẽ apandu. Aja ihẽ apandu tipe rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ rehe hendu katu ym ta awa. Amõ koty hendu ta. Amõ katu te pandu ame'ẽ ke rehe hendu katu ta. Katu ym aja. Mupara aja saka ta. Aja rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe manõ, ame'ẽ riki pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta. Pyrãtãha rupi ngã ke Tupã muhã katu, aja ym ta tipe. A'erehe pyrãtã ym, ame'ẽja saka ta.

Pyrãtãha ke Tupã mujesak. Ukwa katu ha ke a'e mujesak tĩ.

¹⁸ “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ.” Ame'ẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ame'ẽ ta kuja ukwa katu: “Pyrãtãha rupi jande ke a'e muhã katu” aja ukwa katu. Amõ ta anĩ. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta

hendu rahã: “Ma'ewã manõ my. Ka'u te'e” aja ukwaha naĩ.

¹⁹⁻²⁰ Aja Tupã ma'eha ke ukwa ym. Aja yman Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim tĩ. Kuja Tupã pandu:

“ Jande jakwa katu te' aja pandu ame'ẽ ta ukwaha ke ihẽ amukanim ta” aja Tupã pandu, aja amõ mupinim.

Aja rahã, Tupã ma'eha ke mupyraraha renda pe oho ta ame'ẽ ta ukwa ym. A'erehe my ukwa katu ame'ẽ ta ixo my? My mu'e katu te hũ ame'ẽ ta ixo my? My je'ẽha pandu katu te ame'ẽ ta ixo my? Upa ame'ẽ ta ukwaha ke Tupã mukanim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa katuha jaxer aja Tupã mujekwa.

²¹ Tupã ukwa katu te ame'ẽ ke a'e. Pandu:

—Amõ ukwa katu te ha namõ marã ka ym ihẽ rehe har ukwaha — aja.

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, ame'ẽ ke japandu pandu. “Ka'u te'e ame'ẽ” aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Tupã pe jõ anĩ. A'e pandu: “Myra ngã mupia, ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, aja Páu ta pandu pandu. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amuhã katu ta” aja Tupã pandu.

²² “Ma'e ke marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke pyrãtãha namõ Tupã ma'ema'e rahã, jande jajurujar katu ta ehe” aja jundéu awa ta pandu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta amõ koty pandu: “Ma'e ukwa katu te ha namõ Tupã rehe har pemujekwa rahã, jande jajurujar katu ta ehe” aja riki.

²³ Jande riki anĩ. “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ” aja jõ japandu pandu ngã pe.

“Ame'ẽ ke japutar ym” aja jundéu awa ta pandu jande pe. Kirisutu manõ ame'ẽ rehe har jundéu awa aja ym ame'ẽ ta hendu rahã: “Mã! Ka'u te'e ame'ẽ” aja riki a'eta ukwaha naĩ.

²⁴ Tupã muhã katu ame'ẽ ta anĩ. Jetehar te ke ukwa. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Pyrãtãha namõ muhã katu. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu rahã, a'e ukwa katu te, aja jakwa katu. Aja upa Tupã muhã katu ame'ẽ ta ukwa katu tĩ.

²⁵ “Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ. Mã! Ka'u te'e” aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta ukwaha 'ar koty te we Tupã ukwa katuha. “Tupã pyrãtã ym” aja amõ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta pyrãtãha 'ar koty te we Tupã pyrãtã te hũ.

²⁶ Ihẽ mu ta! Pesarahã! “Ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja pehẽ pe Tupã pandu kwe. Myja pexoha my, ame'ẽ rehe har pekwa pekwa pexo. Arahã pehẽ namõ ukwa katu te ame'ẽ ta heta ym ixo. Aja pekwa katu. Pehẽ namõ kapitã ta aja me'ẽ ta heta ym ixo tĩ. Aja pekwa katu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta heta ym ixo tĩ. Aja pekwa katu tĩ.

²⁷ “Ukwa ym” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ixotyhar ta aja a'e muruwak tĩ. Aja rahã, ukwa katu te ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ. Pete'e pyta, a'erehe huxĩ. “Jande pitu te'e” aja amõ ta ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja a'e muruwak. Aja rahã, pyrãtã te ame'ẽ ta ke a'e muhuxĩ tĩ. Pete'e pyta, a'erehe huxĩ.

²⁸ “Katu ym a'eta” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Jaxer

ame'ẽ ta ke” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. “Katu ym te a'erehe jaxer ai te” aja ngã ukwa ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu tĩ. Ixotyhar ta aja muruwak tĩ. Upa aja muhã katu rahã: “Ko ukwa katu te ame'ẽ ke katu te” aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha jupe naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim. “Ko pyrãtã te ame'ẽ ke katu te” aja ukwaha jupe naĩ, ame'ẽ ke Tupã mukanim tĩ.

²⁹ Aja Tupã muhã katu rahã: “Ihẽ atu katu te ame'ẽ ke ihẽ” aja Tupã pe marã ka ym panduha.

³⁰ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, aja Tupã pehẽ ke muruwak. A'erehe Kirisutu ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pe Tupã pandu: “Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe” aja. Ima'e ta ke jande tĩ. Jande ke a'e muhã katu.

³¹ Upa aja riki Tupã ma'ema'eha, a'erehe: “Mã! Katu” aja amõ pandu rahã: “Tupã ma'ema'eha jõ katu te ame'ẽ ke” aja pandu. Aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Katu aja ma'e ke rehe har amõ pandu ta rahã:
 ‘Tupã ma'ema'eha jõ katu te ame'ẽ ke’ aja
 epandu” aja amõ mupinim.

2

Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ

¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pehẽ pe kwe. Jetehar te ke ame'ẽ. Yman mujekwa ym ngã pe a'e rĩ. Apo mujekwa katu 'y. Ame'ẽ pehẽ pe ihẽ apandu rahã, je'ẽha pandu katu te ha namõ ihẽ apandu ym riki. Amõ ukwa katu te ha namõ ihẽ apandu ym tĩ.

² Pehē namō ihē axo rahā, ihē ajupandu ihē jupe:

—Jesu Kirisutu rehe har jō ihē apandu ta. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō. Ame'ē jō ihē apandu ta. Amō ma'e ke apandu ym ta — aja ihē jupe.

³ Pe, pehē namō ihē axo rahā, akyjeha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī. Tupā putar aja ym ihē apandu my, ame'ē rehe ihē ajumupyai. A'erehe akyjeha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī.

⁴ A'erehe myrandu ihē apandu pandu pehē pe rahā, amō ukwa katu te ha namō ihē apandu my? Anī. Aja ym. Ihē apandu rahā, pyrātāha namō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Tupā'ā ma'ema'e katu. Ame'ē ke rehe pesak. A'erehe ihē apandu ame'ē ke jetehar te ke aja pekwa. (Tupā ihē namō ixo, aja pekwa katu tī.)

⁵ A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Amō ukwa katu te ha namō ihē apandu, a'erehe pejurujar katu ehe my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyrātāha ke rehe pesak, a'erehe pejurujar katu ehe.

Tupā ukwa katu te a'e

⁶⁻⁷ Tupā'ā rehe hendu katu te ame'ē ta pe jō amō ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa katu te. Ame'ē ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu. Kapitā ta ukwa katu te tī. Ame'ē ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu tī. Anī. Kuja riki. Tupā ukwa katu te, ame'ē ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Kapitā tama'e pyrātāha ke Tupā muputu'u ta. Tupā ukwa katu te ame'ē ke a'e. Yman kome'ē

ywy keruhũ a'e mujã ym rahã we a'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. A'erehe a'e jupandu jupe:

—Ihẽ kotyhar ta ihẽ namõ ixo ta. Katu te hũ ta —
aja Tupã.

Yman ame'ẽ je'ẽha a'e mujekwa ym rĩ. Apo a'e mujekwa katu 'y. Ame'ẽ je'ẽha ke ihẽ apandu pandu ngã pe.

⁸ Ame'ẽ Tupã ukwa katu te ha ke kapitã ta ukwa ym. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. A'eta ukwa katu rahã, jan-dema'e sawa'e te ke a'eta jukwa ym ta tipe. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe jukwa ym ta tipe. Jan-dema'e sawa'e te riki katu te ame'ẽ ke a'e.

⁹ Kuja Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim:

“Ma'e ke Tupã moĩ katu. Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe
ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu.

Ame'ẽ ke rehe usak ym we awa rĩ. Ame'ẽ ke rehe
har hendu ym tĩ.

Ame'ẽ rehe har ipy'a pe ukwa ukwa ym awa tĩ.

Ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe a'e me'ẽ katu”
aja amõ mupinim.

Tupã rehe har Tupã'ã mujekwa katu

¹⁰ (Ma'e katu ame'ẽ ke ipy'a katu ehe ame'ẽ ta pe Tupã me'ẽ katu.) A'erehe Tupã ukwa katu te ha ke kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ tama'e kapitã ta ukwa ym. Ame'ẽ ke jande pe Tupã mujekwa katu. Yman mujekwa ym ngã pe rĩ. Apo a'e mujekwa katu 'y. I'ã jande pe a'e muwyr. A'e riki mujekwa katu jande pe 'y. Upa katu te ma'e ke I'ã ukwa katu. Tupã putar ame'ẽ ke ngã ukwa ym. Ame'ẽ ke upa katu te I'ã riki ukwa katu tĩ. Ma'erehe ma'e

ke Tupã ma'ema'e my? Ame'ẽ ke ngã ukwa ym. I'ã anĩ. Ukwã katu a'e.

¹¹ Amõ ipy'a pe ukwa ukwa ixo ame'ẽ ke a'e jõ ukwa katu. Amõ anĩ. Ukwã ym. Aja Tupã rehe har amõ ukwa ym tĩ. I'ã jõ ukwa katu.

¹² A'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ma'e ukwa. Aja ukwaha namõ jande jaxo ym. Anĩ. I'ã ke jande pe Tupã muwyr, a'erehe ehe har jande pe I'ã mujekwa. Ma'e katu ame'ẽ ke jande pe Tupã me'ẽ, ame'ẽ rehe har upa katu te jande pe I'ã mujekwa.

¹³ Amõ ukwa katuha namõ ma'e ke mu'e, ame'ẽ ke japandu pandu ym. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke jõ japandu pandu katu. Ame'ẽ ke ipy'a rehe I'ã ihĩ ame'ẽ ta ke jande jamu'e mu'e katu.

¹⁴ Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ym rahã, a'e mu'e ame'ẽ ke marã ka ym a'e ukwaha. "Ma'e puki my?" aja a'e pandu. Ukwã ym a'e. Tupã'ã ihĩ ym ehe, a'erehe ukwa ym. "Mã ka'u" aja a'e pandu tĩ. Ma'e ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ ame'ẽ ta jõ ukwa katu.

¹⁵ Ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ rahã, upa ma'e ke ukwa katu. "Ko katu. Peme'ẽ ihẽ pe katu" aja upa ukwa katu. Pe, Tupã'ã ihĩ ehe, ame'ẽ rehe har amõ ukwa ym. "Mã ka'u te'e a'e" aja Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ukwaha naĩ.

¹⁶ Aja Tupã rehe har a'e ukwa ym tĩ. Aja kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

"Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke ukwa ym awa. Tupã ke marã ka ym amõ mu'eha" aja panduha ihĩ.

Aja rahã, Tupã rehe har Tupã'ã ihĩ ym ehe ame'ẽ ta ukwa ym te, aja mujekwa katu. A'erehe

Tupã'ã ihĩ ehe ame'ẽ rehe har ukwa ym tĩ. Jande anĩ. Tupã'ã jande py'a rehe ihĩ katu, a'erehe Kirisutu ma'e ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa. (Tupã'ã mujekwa jande pe, a'erehe jakwa. Aja rahã, Tupã ukwa ukwa uĩ, ame'ẽ ke jande jakwa tĩ.)

3

Ta'yn ta aja pehẽ

¹ Ihẽ mu ta! Tupã'ã rehe tapijar te'e we pepy'a katu, aja ym pexo. A'erehe pehẽ ke marã ka ym amu'e katuha. Pepy'a katu ym ehe, aja pexo. Ta'yn ra'yr u'ar ramõ, ame'ẽja pexo. Aja rahã, Kirisutu rehe har amõ amõ we pejumu'e ym pexo.

² Ta'yn ra'yr ta aja pehẽ. Imembyr ra'yr pe imãi kamby me'ẽ. Aja pehẽ ke ihẽ amu'e. (Aja rahã ta'yr mi Kirisutu rehe har amu'e pehẽ ke.) Ma'e so'oru rukwer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ym, ame'ẽja amu'e ym. (Aja rahã, upa katu te Kirisutu rehe har apandu ym pehẽ pe.) Arahã pekwa katu ym. Apo pekwa katu ym we ta rĩ.

³⁻⁴ Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ, a'erehe pahar pekwa ym riki. Amõ pandu: "Páu kotyhar ke ihẽ" aja. Amõ pandu: "Ihẽ anĩ. Apor kotyhar ke ihẽ" aja. Aja amõ koty koty jy'ar rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pexo. Katu ym aja. A'erehe upa katu te Kirisutu rehe har pehẽ pe apandu ym we ta rĩ. A'erehe pejyty'ym pehẽ juehe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. Pehẽ peje'ẽ je'ẽ pehẽ jupe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta aja pehẽ tĩ. A'eta ixoha aja pehẽ pexo tĩ. Katu ym aja.

Tupãma'e miasu ta ke

⁵ Ma'e riki Apor ma'ema'e my? Tupãma'e miasu ke a'e. Ma'e riki ihẽ ama'ema'e my? Ihẽ Páu. Tupãma'e miasu ke ihẽ tĩ. Jande juja katu te jande tĩ. (A'erehe amõ koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande." Aja rahã, katu ym.) Tupã je'ẽha ke pehẽ pe japandu pandu. Tupãma'e miasu ta ke jande. Pe, pejurujar katu ehe. Tupã pandu ame'ẽ ke Apor ma'ema'e. Aja ihẽ ama'ema'e tĩ. Jande juja katu te jande tĩ.

⁶ Pehẽ riki Tupãma'e kupixa aja pehẽ. Pe, ma'e raĩ ihẽ ajyтым ipe, ame'ẽja saka. (Aja rahã Tupã je'ẽha pehẽ pe ihẽ apandu pandu, a'erehe Jesu rehe pejurujar katu.) Apor riki ma'eywa'y ra'yr rehe y ombor ixo, ame'ẽja saka. (Aja rahã, pehẽ pe Tupã je'ẽha ke a'e mu'emu'e katu. A'erehe Tupã rehe har pekwa katu pexo.) Pe, Tupã riki upa ma'e kupixa pe har ta ke mutiha, ame'ẽja saka. (Aja rahã Tupã riki pehẽ ke muhury katu.)

⁷ A'erehe ma'e raĩ jyтым ame'ẽ ke katu te aja ym. (Aja rahã, ihẽ katu te aja ym ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha apandu ame'ẽ ke ihẽ.) Y ombor ame'ẽ ke katu te aja ym tĩ. (Aja rahã, Apor katu te aja ym tĩ. Tupã je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ke a'e.) Tupã jõ riki katu te ame'ẽ ke a'e. A'e riki pehẽ ke muhury katu.

⁸ Ma'e raĩ jyтым ame'ẽ ke amõ namõ juja katu te riki. Y ombor ame'ẽ namõ juja katu te. Aja rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke juja katu te. Mu'e ame'ẽ ke namõ juja katu te riki. A'eta pe ma'e ke Tupã me'ẽ ta. Paraky katu ame'ẽ pe a'e me'ẽ katu ta. Paraky katu ym ame'ẽ pe me'ẽ katu ym ta.

⁹ Je'ẽha pandu ame'ẽ ke namõ mu'e, ame'ẽ ke pandu pandu ixo. Aja rahã, Apor namõ Tupã

je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ēja jaxo. Jande juja katu te jande tī. (A'erehe amō koty koty pejy'ar rahā, katu ym. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Anī. Apor kotyhar ta ke jande.” Aja rahā, katu ym.)

¹⁰ Pehē riki Tupā rok aja tī. Ukwa katuha ke ihē pe Tupā muwyr. Ame'ē namō ok ke ihē amujā katu, aja ihē axo. Pyter ke ihē ajytyka. (Aja rahā, Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, pe, Jesu rehe ngā jurujar katu.) Ok ke amō ta upa mujā, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā rehe har a'eta mu'emu'e katu ngā pe.) Ok mujā rahā, katu mujā rahā, katu tiki. (Aja Tupā je'ēha katu mu'e rahā, katu tiki.)

¹¹ Jesu Kirisutu riki ok pyter aja saka. A'e jō riki ok pyter katu te ame'ē ke aja saka. Tupā riki mu'am aja saka. A'erehe amō ok pyter ke marā ka ym mu'āha. (Aja rahā, Jesu Kirisutu rehe har jō amō pandu ta me'ē te'e.)

¹² Ok pyter ke amō mu'am rahā, myra hātā ke mu'am. Pahar ijuk ym ta. (Aja rahā, Kirisutu rehe har katu mu'e.) Aja rahā, katu mujā, ame'ēja saka tī. Itatawa ke te'e mujā, ame'ēja saka. Itatuwyr ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Ita hepy hū ame'ē ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Amō ta myra hātā ym ame'ē ke mu'am. Pahar ijuk ta. (Aja rahā, Kirisutu rehe har katu ym mu'e aja saka.) Aja rahā, katu ym mujā, ame'ēja saka. Inaja ro ke te'e mujā, ame'ēja saka. Kupi'i ke te'e mujā, ame'ēja saka tī. Myra hātā ym ame'ē ke te'e mujā, ame'ēja saka tī.

¹³ Ok ke tata ukwái rahā, myra hātā jō pyta u'am. Aja Kirisutu jywyr rahā, ngā ke a'e mupyrara ta. Arahā myja me'ē ehe har amō mu'e, ame'ē ke Kirisutu mujekwa ta. Tata aja ame'ē namō a'e

ukwa ta. Katu mu'e my? Katu ym mu'e my? Ame'ẽ ke a'e mujekwa ta.

¹⁴ Katu amõ mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta. Katu mu'e, ame'ẽ pe me'ẽ ta.

¹⁵ Katu ym mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e ke Tupã me'ẽ ym ipe. Nixói ma'e ke ipe. A'e ke Tupã muhã katu jõ. Tata ngi jawe te'e uhem oho, ame'ẽja saka a'e.

¹⁶ Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe pehẽ riki Tupã ixoha renda aja pehẽ. Ame'ẽ ke pekwa katu.

¹⁷ A'erehe pehẽ pe amõ jaxer ame'ẽ ke mu'e rahã, Tupã ixoha renda ke mujaxer, ame'ẽja saka tĩ. Aja rahã, ame'ẽ mu'eha ta ke Tupã mupyrara ta. Tupã ixoha renda riki katu te ame'ẽ ke. Pehẽ riki ixoha renda aja pehẽ. A'erehe pemujaxer ym pehẽ juehe har.

¹⁸ “Upa ihẽ akwa katu” aja amõ ukwa ixo. Aja mã peja pejumuka'u te'e ym pehẽ juehe. “Upa ihẽ akwa katu” aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa ukwa ixo. Aja pehẽ ngi har amõ ta ukwa ukwa ixo rahã, mã peja kuja pepandu: “Mã! Jaka'u te'e jande. Jakwa ym jande” aja. Aja rahã ima'e ukwa katuha ke Tupã muwyr ta a'eta pe. Ehe har mujekwa ta a'eta pe tĩ. Aja rahã, Tupã rehe har a'eta ukwa katu ta.

¹⁹ Upa ma'e ukwa katu, aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha naĩ. Anĩ. Ame'ẽ ta ukwa ym. Ka'u te'e aja Tupã ukwa katu. Yman aja Tupã je'ẽha rehe panduha amõ mupinim:

“Ma'e ukwa katu ame'ẽ kuja pandu: ‘Mã! Akwa katu ihẽ’ aja. Anĩ. Ame'ẽ ukwaha namõ a'e

ke Tupã muka'u te'e ta. Aja ame'ẽ ukwaha ke amõ mukanim” aja panduha ihĩ.

²⁰ Aja amõ we Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke mujekwa tĩ. Kuja:

“ ‘Akwa katu’ aja amõ ukwa. Ame'ẽ riki jaxer aja Tupã ukwa katu” aja panduha ihĩ.

²¹ A'erehe: “Páu mu'e katu te.” “Anĩ. Apor mu'e katu te” aja mã peja pepandu ym. Aja rahã, amõ koty koty pejy'ar ym ta. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Apor kotyhar ta ke jande” aja ym ta pehẽ. Pesarahã! Upa ma'e ke pehẽ py'a mâtãha ke.

²² Apor pehẽ mu'eha ke. Petu aja tĩ. Mu'eha ke a'e tĩ. Ihẽ aja tĩ. Ihẽ Páu. Pehẽ mu'eha ke ihẽ tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã, ame'ẽ pe pexo. A'erehe pehẽ rury katu aja pexo. Pehẽ pexo katu, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pemanõ rahã, Tupã namõ pexo ta kÿ. Apo Tupã usak katu pehẽ rehe rĩ. Yman rahã aja ta tĩ. A'erehe aja upa ma'e ke pehẽ py'a mâtãha ke.

²³ Pe, Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ. Tupã kotyhar ke Kirisutu. (A'erehe mã peja amõ koty koty pejy'ar ym.)

4

Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke

¹ Pehẽ ke jande jamu'e. Jande rehe har pekwa pekwa pexo rahã, Kirisutuma'e miasu ta ke jande, aja mã peja pekwa pekwa pexo. Yman myrandu katu ke Tupã mujekwa ym rĩ. Ame'ẽ ke a'e mujekwa apo 'y. Ame'ẽ myrandu katu japandu pandu ame'ẽ ta ke jande, aja mã peja pekwa pekwa pexo.

² Miasu rahã, ijar pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu ta me'ẽ te'e. Aja Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ.

³ Pesarahã! “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja pepandu naĩ. Aja pepandu rahã, pehẽma'e panduha ihẽ pe anĩ ta. “Kirisutu pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu my?” aja ihẽ juehe har ajupandu ym ihẽ jupe tĩ.

⁴ A'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu, aja ihẽ akwa katu. Ihẽ akwa tipe. “Nde katu” aja mujekwa ym we rĩ. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta. “Katu nde erema'ema'e” aja a'e. (Ame'ẽ jõ ihẽ aputar katu.)

⁵ A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke nde erema'ema'e” aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te jywyr ym rahã we, aja peje'ẽ ym ta me'ẽ te'e. A'e jywyr rahã, amõ ma'ema'eha ke a'e riki pandu ta. Amõ ma'ema'eha ke amõ ta ukwa ym, ame'ẽ ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta. Ukwa katu a'e. Ipy'a pe ma'e ke amõ ukwa ukwa ixo, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta tĩ. Ukwa katu te a'e. Pe, ame'ẽ rehe har a'e pandu ta. Pe, katu ame'ẽ ke ma'ema'e, ame'ẽ ta pe Tupã jõ pandu ta: “Pehẽ katu” aja. A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ẽ ke Páu ma'ema'e katu ym” aja ihẽ rehe har peje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e.

⁶ Ihẽ mu ta! Apandu ramõ ame'ẽ ke Apor rehe har ihẽ apandu. Ihẽ juehe har amõ tĩ. Apandu tĩ. Jande mokõi jande juehe har ihẽ apandu. Aja rahã: “Peme'ẽ katu te ame'ẽ ke” aja pepandu ym ta. Aja Tupã je'ẽha mujekwa. Kuja:

“Mã peja amõ mupinim ame'ẽ rehe pehendu katu”
aja panduha ihĩ.

Aja rahã, kuja ym ta: “Peme'ẽ katu. Jande ke mu'e katu” aja. “Anĩ. Peme'ẽ anĩ. Jande mu'eha riki katu te” aja pepandu ym ta tĩ.

⁷ Pehẽ mu'eha riki amõ ta 'ar koty te we katuha aja ym riki. Upa mu'eha ta ke pehẽ koty Tupã mondo. Aja rahã: “Jande mu'eha ta amõ mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marã ka ym pepanduha. Tupã riki mondo. Pehẽ atu mu'am ym. Tupã mondo. A'erehe: “Jande mu'eha ta amõ mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marã ka ym pepanduha.

⁸ Korin ok ta pe har ta! Upa pehẽma'e ke pehĩ, aja pekwaha naĩ. Pehẽma'e hũ namõ pexo, aja pekwaha naĩ tĩ. Pehẽ riki kapitã keruhũ. Jande anĩ, aja pekwaha naĩ. Mã! Pehẽ riki kapitã keruhũ ta tipe rahã, katu tiki. Aja ta tipe rahã, pehẽ namõ jande riki kapitã keruhũ ta tipe tĩ. Upa ma'e ke namõ pexo, a'erehe: “Páu ke japutar ym” aja pepandu.

⁹ Jande riki Kirisutu mondo ame'ẽ ta ke. Jande riki amõ ta wyr koty te we katuha, aja Tupã mu'am, aja ihẽ akwa. Sonda ta jukwa ta ame'ẽ ta riki jaxer, aja ngã ukwa. Aja jande riki tĩ, aja upa ngã pe Tupã mujekwa. Aja Tupã je'ẽha rahoha ta ukwa tĩ. Aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwa tĩ. Jande jaxer ame'ẽ ta ke jande, aja ukwa tĩ.

¹⁰ Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Kirisutu manõ, aja japandu pandu, a'erehe jande riki jaka'u te'e, aja amõ ta ukwaha. Pehẽ anĩ. Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe pekwa katu te ame'ẽ ta ke pehẽ, aja amõ ta ukwa. Jande riki pitu te'e aja amõ ta ukwa. Pehẽ anĩ. Pehẽ pyrãtã riki, aja amõ ta ukwa. Katu ame'ẽ ta ke, aja pehẽ rehe har amõ ta ukwa. Jande anĩ. Jaxer ame'ẽ ta ke aja ngã ukwa.

¹¹ Apo jande myahy jande jaxo. Jande jangewéi jaxo tĩ. Jandema'e mundeha ymanihar namõ jaxo tĩ. Jande ke amõ ta mupyrara tĩ. Jande jawata te'e jaxo. Jande rok nixói.

¹² Jande japaraky hũ. Aja tamatarer japyhyk. Pe, ame'ẽ pe upa jandema'e ke jande jajo'ok jo'ok. Jande rehe har amõ ta juru ai rahã, ame'ẽ ta pe japandu: “Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu” aja. Jande ke amõ ta mupyrara rahã, jande py'ahu te'e jahendu.

¹³ Jande rehe har katu ym amõ ta pandu rahã, ame'ẽ ta pe hãtã jaje'ẽ ym jande. Katu ame'ẽ ke japandu a'eta pe. Ma'e puxi aja jande aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta ukwaha. Jaxer ai te aja jande rehe har ukwaha tĩ. Upa aja apo jaxo we rĩ. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.)

¹⁴ Ihẽ amupinim ramõ ame'ẽ pe pehẽ ke ihẽ amuhuxĩ my? Anĩ. Aja ym. Pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu, a'erehe aja ihẽ amupinim. Aja rahã, pehẽ pexoha ke pemukatu ta nahã my. Ta'yr ke ipái mu'e katu, aja pehẽ ke ihẽ amu'e tar katu tĩ.

¹⁵ Myja Kirisutu kotyhar ta pexoha katu my? Ame'ẽ rehe har mu'e ame'ẽ ta mãte hũ ixo pehẽ koty. Pehẽ pái aja ame'ẽ ta heta ym. Peteĩ jõ pehẽ pái aja ixo. Ihẽ ame'ẽ. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehẽ aja pexo. Myrandu katu pehẽ pe ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ pái aja ihẽ.

¹⁶ A'erehe ihẽ aja pehẽ pexo tĩ. Aja rahã: “Katu te jande” aja pekwa ym pexo tĩ.

¹⁷ Ko Timo ke pehẽ koty ihẽ amondo ta. Pehẽ pe a'e pandu ta:

—Jesu Kirisutu kotyhar ke Páu, a'erehe ixoha

pyahu aja a'e ixo katu. Ame'ẽ ixoha pyahu ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta pe Páu mu'e mu'e. Amõ amõ ok ta rupi ixo ame'ẽ ta ke mu'e mu'e — aja pehẽ pe Timo pandu ta.

Aja rahã, peharái ym ta. Timo pe Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, a'e jurujar katu ehe. A'erehe ihẽ ra'yr aja a'e. Ihẽ apy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. Ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ.

¹⁸ Pehẽ koty ihẽ aho ym ta tipe aja pekwaha, a'erehe pehẽ ngi ihẽ akyje aja pekwaha naĩ. A'erehe pehẽ ngi har amõ amõ kuja ukwaha: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja riki.

¹⁹ Pesarahã! Tupã putar rahã, pahar pehẽ koty ihẽ ahyk ta aho. Ihẽ ahyk rahã, ma'e ke ihẽ atu akwa ta. Amõ amõ ta pandu: “Mã! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr” aja pandu ame'ẽ ta ixo. Panduha jõ my? Panduha aja ma'ema'e katu my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa ta.

²⁰ Aja riki jande. Amõ pandu: “Tupã! Ihẽma'e kapitã keruhũ aja exo katu.” Aja pandu rahã, Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mujekwa ta ipe. Pyrãtãha namõ ma'e ke ma'ema'e ta. Panduha jõ aja ixo ym ta. (Pyrãtãha muwyr ta.)

²¹ A'erehe pehẽ koty ihẽ ahyk rahã, myja me'ẽ pehẽ pe katu my? Myra ra'yr namõ ahyk ta aho my? (Aja rahã, pehẽ ke anupã ta.) Pehẽ rehe ihẽ apy'a katuha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Wewe katu panduha namõ ihẽ ahyk ta aho my? Pesarahã! Wewe katu panduha namõ ihẽ ahyk tar katu. (A'erehe pahar pexoha pemukatu.)

5

Amō rehe ka'u te'eha ke

¹ Jesu kotyhar ta ke pehē. Pehē namō amō ixo. “Imāi nungar namō a'e ukwer ou” aja ihē pe pehē koty ngi uhyk uwyr ame'ē ke pandu. Mā jaxer ai te ma'eha ke ame'ē. Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta aja ym ma'eha.

² Mā! Pehē ruxī ym. Anī. “Katu” aja pekwaha pehē jupe. Anī. Katu ym aja. Mā peja ym pehē! Ame'ē ma'eha ngi pehē ruxī pexo. Ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e, ame'ē ke pejy'ar rahā, pehē pyter ngi pemuhem pemondo. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda rehe pejy'ar rahā, ame'ē sawa'e ke pemuxe ym.

³⁻⁴ Pehē namō ihē axo ym. Pepaite ihē axo. Anī. Ihē py'a rupi pehē rehe har ihē akwa akwa axo. A'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pe, ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e ame'ē pe, Jesu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu.

—Mā peja nde ke Tupā mupyrara! — aja riki.

Amō Jesu kotyhar har ta namō pejy'ar rahā, pehē rehe har ihē akwa akwa axo, a'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pehē pejy'ar rahā, Jesu, jandema'e sawa'e te riki pehē py'a ke mātā ixo. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e ta.

⁵ A'erehe ame'ē sawa'e ke pemuhem pemondo pehē ngi. Aja rahā, Satana koty mondo, ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) Pe, ame'ē sawa'e ke a'e riki mahy ta. Mujaxer ta tī. Sawa'e i'ā anī. Jandema'e sawa'e te muhā katu ta. A'e jywyr rahā, ngā ke a'e mupyrara ta. Arahā ame'ē sawa'e'ā ke a'e muhā katu ta tī.

⁶ “Katu te” aja pehẽ pekwa pehẽ jupe pexo rahã, katu ym. Mã peja ym pexo. Amõma'e panduha ke pekwa:

—Jaxi muhãi rahã, ipy'a ngi pyairo ke jo'ok. Ta'yr mi mupuk rahã, upa hukwer ke moro ta — aja panduha ihĩ.

Ame'ẽ ke pekwa katu. Aja peteĩ sawa'e ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, a'e aja upa amõ ta ma'e ta tĩ. (Upa moro, ame'ẽja saka.)

⁷ A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ẽ ke pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo. Aja rahã, pehẽ py'a juhyk, aja pexo. Ymanihar aja pehẽ tĩ. (Pyairo ke pembor, ame'ẽja saka.) Aja rahã, hukwer ke moro ym ta tĩ. Aja rahã, pehẽ namõ ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói tĩ. Aja pexo riki apo 'y, aja ihẽ akwa. Eji ywy ngi jundéu awa ta uhem oho rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta jukwa. Ame'ẽ ke jukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupã mukanim, ame'ẽja saka. Ame'ẽ arapuharan ra'yr aja Kirisutu tĩ. A'e manõ. Jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mukanim, ame'ẽja saka.

⁸ A'erehe mã peja ima'e ta ke aja jaxo. Mã peja jande py'a juhyk, aja jaxo. Amõ namõ pandu rahã, mã peja jetehar te ke jõ japandu. Ma'e jaka'u te'eha ke mã peja jama'ema'e ym jaxo. Amõ ta rehe jaxer ai ame'ẽ ke mã peja jama'e ym tĩ.

⁹ Amukwehe paper pinim pehẽ pe ihẽ amondo. Ame'ẽ pe kupa ihẽ amupinim:

“Amõ kūjã rehe ka'u te'e. Ame'ẽ ke namõ mã peja pejy'ar ym. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Ame'ẽ ke namõ aja tĩ. Pejy'ar ym tĩ.”

10 “Pejy'ar ym inamō” aja amupinim rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta rehe har amupinim ym riki. Tupã kotyhar ta rehe har amupinim. Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta amō kūjã rehe ka'u te'e hũ. Amō sawa'e rehe kūjã ka'u te'e hũ tĩ. Amō tama'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ hũ. A'erehe mukanim riki amōma'e ke. Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ tĩ. Upa ame'ẽ ta namō pexo tar ym rahã, kome'ẽ wyw keruhũ ngi pehem te ta tipe.

11 “Pejy'ar ym inamō” aja ihẽ amupinim rahã, Jesu kotyhar ta rehe har ihẽ amupinim. Ame'ẽ riki amō kūjã rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tĩ. Tupãran rehe ipy'a ke moĩ moĩ tĩ. Amō ta rehe juru ai tĩ. Kawĩ ngi ka'u tĩ. Amōma'e ke mukanim tĩ. Pesarahã! Ame'ẽ namō pejy'ar ym pexo. Hake inamō ma'e ke pe'u ym te tĩ.

12-13 Pesarahã! Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta pe kuja ihẽ apandu ym:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mã peja pehẽ ke Tupã mupyrara — aja.

Ihẽ anĩ. Tupã riki aja me'ẽ pandu ta. Jesu kotyhar ta pe anĩ. Pehẽ atu pepandu katu:

—Mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym — aja riki.

A'erehe ame'ẽ ka'u te'eha ma'eha ke mã peja pehẽ pyter ngi pemuhem pemondo.

6

Myja je'ẽ je'ẽha ke muputu'u ngã ngi my?

1 Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ riki pehẽ mu mu. Pe, pehẽ ngi har imu namō amō je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty oho riki. Mã katu ym. Mã peja peho ym. Anĩ. Tupã kotyhar

ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ẽ je'ẽha ke mukatu ta.

² Pesarahã! 'Ar rehe angaha uhyk rahã, kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe Tupã kotyhar ta pandu: "Pehẽ katu." Aja katu ame'ẽ ta pe pandu ta. "Pehẽ katu ym." Aja katu ym ame'ẽ ta pe pandu ta tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta pe aja rahã, ma'erehe pehẽ mu je'ẽ je'ẽha ke pemukatu ym my? Mã peja ame'ẽ ke pemukatu!

³ Pesarahã! Tupã je'ẽha rahoha ta pe japandu ta tĩ. "Pehẽ katu." Aja Tupã rehe hendu katu ame'ẽ ta pe japandu ta. "Pehẽ katu ym." Aja Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta pe japandu ta tĩ. Aja Tupã je'ẽha rahoha ta pe japandu rahã, ma'erehe sehar peje'ẽ je'ẽha ke pehẽ atu pemukatu ym my? Mã peja pemukatu!

⁴ Mã! Ame'ẽ rehe har amõ ta je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho ta my? A'eta riki je'ẽ je'ẽha mukatu ta my? Katu ym aja. A'eta riki katu ym ame'ẽ ta aja pekwa. A'erehe a'eta ruwa koty peho ym.

⁵ Mã katu ym. Pehẽ ngi ihẽ ruxĩ riki. Pejurujar katu ame'ẽ ta ngi har ukwa katu te ame'ẽ ixo my? Peteĩ ixo my? Pehĩ riki. (Ixoty peho.) A'e riki pehẽ mu ta je'ẽ je'ẽha ke mukatu ta kÿ.

⁶ Pehẽ anĩ. Ixoty peho ym riki. Pehẽ mu ta riki je'ẽ je'ẽ rahã, jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ẽ je'ẽha mukatu riki. Katu ym aja.

⁷ Mã jetehar te riki. Imu ta je'ẽ je'ẽha ke jurujar ym ame'ẽ ta ruwa koty peho. A'eta riki mukatu. A'eta ruwa koty peho, a'erehe katu ym pehẽ aja pemujekwa. Pehẽ rehe ma'e ka'u te'eha ke amõ

ma'e rahã, mã peja pexo. Pehẽ py'a pemujiwyr. Aja rahã, pahar pemukatu ta. Pehẽma'e ke amõ mukanim rahã, mã peja pexo. Pehẽ py'a pemujiwyr. Aja rahã, pahar pemukatu ta tĩ.

⁸ Anĩ. Aja pema'e ym pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pehẽ jupe. Pehẽ riki pehẽ mu mu! Pehẽ mu ma'e ke mukanim pexo. Katu ym aja.

⁹ Pesarahã! Tupã ixo ame'ẽ pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta oho ym te ta. Ame'ẽ ke pekwa katu. Peka'u te'e ym. Pesarahã! Sawa'e te renda pe amõ kũjã rehe ka'u te'e, ame'ẽ ke oho ym te ta. Amõ sawa'e rehe ka'u te'e ame'ẽ ke aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Tupãran rehe ipy'a moĩ moĩ, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kũjã ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta tĩ.

¹⁰ Amõ ma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõma'e ke rehe ipy'a moĩ moĩ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Kawĩ ngi ka'u ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Amõ ta rehe juru ai, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Nupã. Aja amõma'e ke mukanim, ame'ẽ ta aja tĩ. Oho ym te ta tĩ. Upa ame'ẽ ta sawa'e te renda pe oho ym te ta. Tupã ixo ame'ẽ pe oho ym te ta.

¹¹ Aja me'ẽ pehẽ ngi har amõ amõ ixo kwe. Apo pehẽ py'a ke Tupã juhyk 'y. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e juhyk. "Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. Ihẽma'e ta" aja Tupã pandu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujuar katu, a'erehe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehẽ pe" aja Tupã pandu. Pehẽ py'a rehe Tupã'ã

ihĩ katu, a'erehe: “Pehẽ katu te” aja Tupã pandu tĩ.
(A'erehe pexoha katu aja pexo.)

Pehẽ rehe har Tupã pe amõ ta pandu: “Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke”

(Amõ rehe peka'u te'e aja pexo rahã, katu, aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Anĩ. Katu ym aja. Pehẽ riki Tupãma'e ke, a'erehe pexoha katu aja pexo rahã, katu tiki.)

¹² Pe, amõ pandu:

—Upa ma'e ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu — aja.

Ame'ẽ jete tipe. Amõma'e ma'eha riki katu ym nde pe. “Upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu” aja ihẽ apandu ta tipe. Pe, ihẽ ama'e rahã, marã ka ym ame'ẽ ama'eha ngi amuputu'uha. Ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ ama'e. Katu ym aja.

¹³ Amõ pandu:

—Awa mi'u pehĩ, a'erehe awa pusu pehĩ tĩ. (U'u ta.) Pe, awa pusu pehĩ, a'erehe awa mi'u pehĩ tĩ, aja. (A'erehe jande myahy) — aja.

Ame'ẽ jete. Yman rahã, ame'ẽ mokõihar ke Tupã mumba ta. Awa mi'u ke. Awa u'uha ke tĩ. Mumba ta. Jande ke anĩ. Pete'e jande jaxo ta rĩ. A'erehe jaxoha katu, aja jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e, a'erehe sawa'e ke Tupã mujã my? Anĩ. Aja ym. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e, a'erehe kũjã ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym tĩ. “Ihẽma'e ke” aja jandema'e sawa'e te putar, a'erehe awa ke a'e mujã. A'e riki jandema'e sawa'e te. Aja rahã, awa rete riki sawa'e tema'e ke, ame'ẽja saka.

14 Manõha ngi jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, ima'e pyrãtãha namõ jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. A'erehe awa rete riki sawa'e tema'e ke.

15 Kirisutuma'e ke pehẽ, ame'ẽ ke pekwa. Pe, Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ta my? Anĩ ta. Marã ka ym amondoha.

16 Pesarahã! Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarái rahã, mokõi riki peteĩhar aja ixo. Ame'ẽ ke pekwa my? Pekwa katu riki pehẽ! Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Mokõihar riki peteĩhar wan ta” aja riki.

A'erehe kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ pejumusarái rahã, inamõ Kirisutu peteĩhar aja ixo. Mã! Katu ym! A'erehe Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ym te ta.

17 Pe, amõ riki jandema'e sawa'e tema'e ke rahã, inamõ peteĩhar aja ixo. Tupã'ã ihĩ katu ehe, a'erehe inamõ peteĩhar aja ixo.

18 Mã peja amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Mã peja amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juehe jumujaxer ym. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarái rahã, a'e jumahy juehe. Kirisutuma'e ym aja mujekwa, a'erehe a'e jumahy juehe.

19 Amõ we tĩ. Tupã'ã riki pehẽ py'a rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ riki Tupã'ã rok aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pehẽ rehe I'ã ke Tupã muwyr. A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ pema'e ym. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. A'erehe pexoha rehe pesak katu. Peka'u te'eha ke pema'e ym.

²⁰ Ta'yr manõ. Peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe Tupãma'e ke pehẽ. (A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ, pema'e ym. Anĩ.) Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu tĩ. Pexoha katu aja pexo. Aja rahã amõ ta pandu ta: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe pandu ta.

7

Jumendar rahã, katu my? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa.

¹ Paper pinim ihẽ pe pemuwyr kwe. “Amõ jumendar rahã, katu my?” aja paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinim ta pehẽ pe apo 'y. Amõ jumendar ym rahã, katu tiki.

² Amõ rehe ka'u te'e hũ ngã. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e tĩ. A'erehe kũjã namõ sawa'e jumendar rahã, katu tiki. Aja rahã, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym ta. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, amõ sawa'e rehe ka'u te'e ym ta tĩ.

³ Hakehar riki putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e riki putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ. Jumuhury katu a'eta juehe.

⁴ Hakehar putar rahã jõ anĩ. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer. Ixawa'e putar rahã jõ anĩ tĩ. Hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer.

⁵ A'erehe hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ.

Pe, hakehar pe ixawa'e kuja pandu:

–Tupã namõ ihẽ apandu pandu ta axo. A'erehe ne namõ ihẽ aker ym ta kÿ – aja.

–A'e tÿ – aja hakehar pandu.

Ixawa'e pe aja hakehar pandu tĩ. Aja jõ rahã, inamõ ixo ame'ẽ namõ mã peja eker ym. Aja heta ym ukwer rahã, katu. Ame'ẽ upa rahã, inamõ ukwer katu tĩ. Aja ym rahã, heta ukwer rahã, hakehar ame'ẽ ym rahã, amõ kũjã rehe ixawa'e ka'u te'e ta. Marã ka ym ame'ẽ mukanĩha. Ixawa'e ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe hakehar ka'u te'e ta tĩ. Marã ka ym mukanĩha. “Amõ rehe eka'u te'erahã” aja Satana pandu, ame'ẽja saka. (Ãjã ramõi a'e.) Aja rahã katu ym. A'erehe Tupã namõ panduha upa rahã, mã peja inamõ ixo ame'ẽ namõ ukwer katu.

⁶ Jumendar ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. “Mã peja ejumendar” aja ym ihẽ apandu. “Amõ putar rahã, ejumendar” aja ihẽ apandu.

⁷ Ihẽ rakehar ym riki ihẽ. Ihẽ Páu. Upa pehẽ ihẽ aja pexo, aja ihẽ aputar. Aja pame katu te amõ koty koty Tupã mujã. Amõ jumendar ta me'ẽ te'e. Amõ jumendar ym ta me'ẽ te'e tĩ.

⁸ Jeje te'e ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta kÿ. Ixawa'e manõ ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pesarahã! Ihẽ jeje te'e axo. Ihẽ aja pehẽ pexo rahã, katu tiki.

⁹ Amõ rehe peka'u te'e rahã, mã peja pejumendar. Marã ka ym amõ rehe ka'u te'eha mukanĩha. Aja rahã, pejumendar rahã, katu tiki.

¹⁰ Upa jumendar ame'ẽ ta pe ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ akwaha aja ym. Jandema'e sawa'e te mu'e ame'ẽ ke ihẽ apandu ta 'y. Kũjã ta pe apandu. Ne sawa'e ke mã peja ehijar ym.

¹¹ Nde erehijar, pe, amō sawa'e ke epyhyk ym. Nde jeje te'e exo kŷ. Aja nde ereputar ym rahā: “Nde sawa'e namō ejumukatu eho tī. Nde sawa'e koty ejywyr eho” aja apandu. Hakehar ke ixawa'e hijar ym ta me'ē te'e tī.

¹² Amō ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha ke ihē apandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ēha anī. Ko sawa'e riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke ixawa'e hijar ym.

¹³ Ko kūjā riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, hakehar namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke hakehar hijar ym.

¹⁴ Ame'ē jurujar ym ame'ē ixawa'e riki hakehar namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe, ixawa'e rehe. Hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Ixawa'e namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe tī, hakehar rehe. Aja ym rahā, ta'yn ta riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja saka ixo. Anī. Ta'yn ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym. A'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī.

¹⁵ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ixo. Inamō ixo ame'ē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, a'e pandu: “Nde ke ahijar ta” aja. Aja rahā, mā peja hijar oho. “Eho ym” aja mā peja jurujar katu ame'ē epandu ym. Mā peja hijar oho. Kuja Tupā putar. Jumokōi je'ē je'ē ym ha rupi ixo, aja a'e putar.

¹⁶ Kūjā! Nde riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne sawa'e namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī. Sawa'e! Ne riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne

rakehar namõ exo katu. Aja rahã, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahã my tĩ.

Tupã putar, aja pehẽ pexo katu

¹⁷ A'erehe myja me'ẽ amõ ixo apo, aja mã peja exo rĩ. Pehẽ rehe Tupã katu usak, a'erehe a'e pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahã myja me'ẽ pexo my? (Pehẽ rakehar namõ pexo my? Pehẽ sawa'e namõ pexo my? Pehẽ pexo te'e me'ẽ te'e pehẽ, aja pexo my? Te'e paraky aja pexo my?) Ame'ẽ pexoha Tupã me'ẽ, muwyr saka riki. A'erehe aja pame katu te pexo rĩ. Amõ koty koty amõ ta aja tĩ. Aja Jesu kotyhar ta pe ihẽ apandu pandu. Amõ amõ ok ta rupi ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu pandu tĩ.

¹⁸ Amõ rehe Tupã katu usak, a'erehe a'e pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahã ehe ihĩ ame'ẽ pিরer jupãha ihĩ my? Aja rahã, mã peja aja ixo, jupãha namõ. Emukanim ym ame'ẽ ke. Jurujar katu py rahã, a'e ixo. Ame'ẽja exo rĩ. Amõ pe Tupã pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak.” Arahã, ehe ihĩ ame'ẽ pিরer ke jupã ym my. Aja rahã, mã peja jupã ym aja exo rĩ. Jurujar katu py rahã, a'e ixo. Aja exo rĩ. Jupã ym, aja exo rĩ.

¹⁹ Ehe ihĩ ame'ẽ pিরer jupã my? Ame'ẽ ke Tupã ukwa tar ym. Ehe ihĩ ame'ẽ pিরer jupã ym my? Ame'ẽ ke a'e ukwa tar ym tĩ. Kuja jõ a'e ukwa tar katu. Ima'e je'ẽha rehe amõ hendu katu my. Ame'ẽ ke jõ a'e ukwa tar katu.

²⁰ Ngã rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak” aja. Arahã myja me'ẽ ngã ixo my, aja mã peja exo katu rĩ.

²¹ Ne rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak” aja. Arahã se te'e paraky ame'ẽ ke nde my? Aja exo rĩ. Pe, nde jar pandu:

—Ihẽma'e miasu ym nde apo 'y. Te'e eho katu — aja.

Aja rahã, mã peja ame'ẽ parakyha ngi ehem eho.

²² Sehar te'e paraky ame'ẽ ke rehe jandema'e sawa'e te katu usak, a'erehe pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak” aja. Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi uhem oho, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ngi poir ame'ẽ ke a'e, ame'ẽja saka. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e, a'erehe poir aja saka ixo.

Pe, sehar amõ pe te'e paraky aja ym ame'ẽ pe Kirisutu pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar aja pemuruwak” aja. Aja rahã, Kirisutu pe te'e paraky aja a'e ixo apo 'y.

²³ Kirisutu manõ. Arahã peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahã Kirisutu manõha rupi pehẽ rehe Tupã muhepy, ame'ẽja saka. A'erehe amõ ta pe te'e paraky ame'ẽ tama'e aja ym pexo. (Tupãma'e ke pehẽ.)

²⁴ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pehẽ rehe Tupã katu usak rahã, a'e pandu: “Mã peja ihẽ kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Arahã Tupã namõ pehẽ juehe katu pehẽ pexo. Ame'ẽ ke pehijar ym. Tapijar te'e we inamõ pehẽ juehe katu pexo rĩ.

Jeje te'e ixo ame'ẽ ta rehe har

²⁵ “Myja me'ẽ jeje te'e ixo ame'ẽ ta pe japandu ta my” aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ẽ rehe har jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi ihẽ

apandu ym. Ihẽ akwa ame'ẽ ke ihẽ apandu ta. Ihẽ rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. A'erehe ihẽ apandu ame'ẽ ke rehe mã peja pehendu katu. (Ihẽ Páu.)

²⁶ Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara ixo. A'erehe amõ jeje te'e ixo rahã, aja te'e exo rĩ. Aja rahã, katu tiki.

²⁷ Nde rakehar namõ nde erexo rahã, ehijar ym. Jeje te'e nde erexo rahã, kũjã ke epyhyk ym. Jeje te'e nde erexo rĩ.

²⁸ Jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke nde erema'e ym. Kũjã jeje te'e ixo ame'ẽ jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym. Jumendar ame'ẽ ta ima'e ke rehe usak usak ixo. Kupixa mujã. Imi'u matyr. Ima'e ke rehe usak usak hũ ixo. Aja pehẽ rehe ihẽ aputar ym. A'erehe mã peja jeje te'e pexo, aja ihẽ apandu.

²⁹⁻³¹ Ihẽ mu ta! Pekwa katu pexo! 'Ar rehe angaha upa Tate. Kome'ẽ ywy keruhũ yman ym ta ixo. Apo ixo ame'ẽ ke upa ta. A'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi ima'e ixoha rehe amõ usak katu. A'erehe hakehar namõ ixo ame'ẽ ta hakehar aja ym ame'ẽ ta aja pexo katu. Jeje te'e aja pexo katu. Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. Jixi'u ame'ẽ ta riki hury katu ame'ẽ ta aja pexo katu! Puka puka ame'ẽ ta riki pyai ame'ẽ ta aja pexo katu! Ma'e ke muhepy jo'ok, ame'ẽ ta riki jo'ok ame'ẽ ke ima'e ym aja pexo katu. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta riki ma'e ke ima'e ym te ame'ẽ ta aja pexo katu! Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. 'Ar rehe angaha upa Tate, a'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi pehẽma'e pexoha rehe pesak katu.

³² “Ma'e jande ja'u ta my? Ma'e jande jamunde ta my?” aja te'eha pekwa pekwa pexo. Pexoha rehe har pekwa pekwa pexo, aja ihē aputar ym. Sawa'e jeje te'e ixo rahā, jandema'e sawa'e te putar ame'ē ke a'e ma'ema'e tar katu. A'erehe: “Myja me'ē ima'e parakyha rehe ihē ama'ema'e katu my” aja jō a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har ukwa ukwa ym ixo.

³³ Hakehar namō sawa'e ixo rahā, hakehar ke a'e muhury tar katu. A'erehe imi'u matyriha rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Myja hakehar ke a'e muhury katu ta my. Ame'ē rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo.

³⁴ A'erehe mokōi ukwaha rehe har ukwa ukwa ixo. Myja me'ē Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo tī.

Kūjā jeje te'e ixo ame'ē riki jandema'e sawa'e te pe ma'ema'e katu. Myja me'ē pyrātāha namō ima'e ke ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo. Myja me'ē ipy'a ke a'e moī moī katu ehe my, aja a'e ukwa ukwa ixo tī. Ixawa'e namō ixo, ame'ē anī. Ixawa'e ke a'e muhury tar katu, a'erehe: “Ma'e jande ja'u ta my” aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har jō a'e ukwa ukwa ixo.

³⁵ Ihē apandu ramō ame'ē ke katu. Katu pehē pexoha ke ihē aputar, a'erehe aja me'ē ihē apandu ramō. “Ejumendar ym” aja ym ihē apandu riki. Katu ame'ē ke pema'ema'e, ame'ē ke ihē aputar. Ma'e matyriha rehe har pekwa pekwa ym ha namō jandema'e sawa'e te pe pema'ema'e katu. Aja ihē aputar. Tupā je'ēha ke pepandu pandu, ame'ē riki pehēma'e parakyha ke.

³⁶ Kūjā pái pe sawa'e pandu: “Nde rajyr ihē

aputar” aja. Ame'ë ta rehe har ihë apandu ta apo 'y. Ame'ë sawa'e pandu: “Kūjã ke ihë apyhyk ym ta apo 'y” aja. Aja a'e ukwa ukwa ixo: “Ihë apandu, a'erehe ihë apyhyk ym rahã, kūjã huxĩ ta” aja. Aja rahã, a'eta jumendar rahã, katu tiki. Pe, amõ kūjã rehe sawa'e ka'u te'e hũ. Marã ka ym mukanĩha. A'erehe jumendar rahã, katu aja a'e ukwa ukwa ixo. Aja a'e putar. Aja rahã, kūjã pyhyk rahã, katu tiki. Pe, jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym.

³⁷ Pe, sawa'e pandu:

—Ihë ajumendar ym ta apo 'y — aja.

Pe, kūjã pái pandu: “Ere” aja. Kūjã pandu tĩ: “Ere” aja tĩ. Pe, amõ kūjã rehe ka'u te'e ym, aja ukwa katu tĩ. Upa aja me'ë rahã, jumendar ym rahã, katu tiki.

³⁸ A'erehe kuja riki. Sawa'e kūjã namõ jumendar rahã, katu tiki. Amõ rahã, kūjã namõ jumendar ym rahã, i'ar koty te we katuha.

³⁹ Ixawa'e ixo rahã, inamõ kūjã ixo katu tĩ. Jeje te'e aja ixo ym. A'erehe amõ sawa'e ke a'e pyhyk rahã, katu ym tiki. Ixawa'e manõ rahã, amõ sawa'e ke a'e pyhyk katu. A'e putar ame'ë ke pyhyk katu. Ame'ë sawa'e Jesu rehe jurujar katu ame'ë ke a'e. Aja me'ë jõ a'e pyhyk katu. Jurujar ym ame'ë ke anĩ. Epyhyk ym.

⁴⁰ Ixawa'e manõ ame'ë jeje te'e ixo rahã, i'ar koty te we a'e hury katuha. Aja riki ihë akwa. Tupã'ã ihë py'a rehe ihĩ katu, a'erehe ihë apandu ame'ë ke rehe mã peja pehendu katu tĩ.

8

Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ

¹ Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ ta moĩ moĩ. “Ame'ẽ mi'u ke jande ja'u rahã, katu my?” aja ihẽ pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. (Anĩ. Apandu ym we rĩ.) Pehẽ ngi har amõ panduha ihĩ: “Upa jande riki jakwa katuha namõ jaxo” aja riki pandu. Aja: “Ihẽ akwa katu” aja amõ ukwa ukwa ixo rahã, katu te aja ukwaha jupe. Pe, ma'e ke rehe harái. Kuja. Imu ta rehe ipy'a katuha harái. Imu ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ame'ẽ ta py'a ke mâtã katu ta.

² Amõ pandu:

—Upa katu te ihẽ akwa katu — aja ukwaha jupe.

Ame'ẽ riki jupe katu ame'ẽ te'e a'e jupe. A'erehe upa katu te a'e ukwa ym riki.

³ Pe, Tupã rehe amõ ipy'a katu, a'erehe imu ta rehe ipy'a katu tĩ. Aja rahã: “A'e katu” aja Tupã ukwa.

⁴ Apo ngã mi'u rehe har apandu ta. Tupãran ruwa koty ma'e so'o rukwer ke amõ ta moĩ moĩ. (Ame'ẽ ke muhepyha renda pe amõ ta muhepy hepy. Ame'ẽ ke Jesu kotyhar ta u'u rahã, katu my? Katu ym my?) Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ta apo 'y.

Ma'e ixuwe ym ame'ẽ ke tupãran aja amõ ta ukwaha naĩ.

⁵ “Tupã” aja amõ ta ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ heta pete'e ixo my? Ywa pe pete'e ixo my? Kome'ẽ ywy keruhũ pe pete'e ixo my? “Jandema'e sawa'e te” aja ukwaha naĩ tĩ. Ame'ẽ pete'e ixo my tĩ?

⁶ Jande pe anĩ. Peteĩhar jõ Tupã te riki. A'e jõ ixo aja jakwa katu. Jande pái keruhũ a'e. Upa ma'e ke a'e mujã. Jande jaxo, a'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja japandu ipe.

Peteĩhar jõ riki Jesu Kirisutu. Jandema'e sawa'e te a'e. A'e je'ẽha rupi upa ma'e ke Tupã mujã. A'e ixo, a'erehe jande ko jaxo tĩ.

⁷ Tupãran nixói te, aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa ym. Jurujar ym rahã we tupãran ruwa koty ngã mi'u ke a'eta moĩ moĩ hũ. A'erehe apo ame'ẽ humi'u ke u'u rahã, ame'ẽ riki tupãran kotyhar ta ke, aja a'eta ukwa naĩ rĩ. Ame'ẽ ukwaha marã ka ym mukanĩha. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja ukwaha.

⁸ Ma'e ke jande ja'u, a'erehe i'ar koty te we Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym. Ma'e ke ja'u ym rahã, i'ar koty te we Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo my? Anĩ. Aja ym tĩ. Juja katu te riki awa ta Tupã pe. U'u rahã, juja katu te. U'u ym rahã, juja katu te tĩ.

⁹ Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ moĩ. Ame'ẽ ke pe'u rahã, katu. Pe'u ym rahã, katu tĩ. Pehẽ pe juja katu te. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta pe anĩ. “Katu ym” aja ukwa. Pe, pehẽ pe'u rahã, pehẽ rehe a'e usak. A'erehe a'e u'u tĩ. A'engi: “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa. Aja rahã, mã peja ame'ẽ mi'u pe'u ym. (Ne mu ixoha ke emujaxer ym.)

¹⁰ Tupãran ihĩ. Ame'ẽ rok pe ngã mi'u ke huwa koty amõ moĩ. Ame'ẽ ke u'u rahã, katu ym, aja Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ke ukwa. Nde pe anĩ. “Upa ihẽ akwa katu. Tupãran ixuwe ym” aja nde erekwa katu. A'erehe ame'ẽ rok pe nde erexe, pe, ngã mi'u ke nde ere'u. Ame'ẽ ke jurujar katu wan ame'ẽ ke usak, a'erehe a'e u'u tĩ.

¹¹ Pe, a'e pyai ixo. “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e. Katu ym ihẽ” aja a'e ukwa jupe. Mã! “Upa

ihē akwa katu. Tupāran ixuwe ym” aja nde riki erekwa katu nde jupe. A'erehe jurujar katu wan ame'ē ke aja: “Katu ym ihē” aja ukwa jupe. A'e riki nde mu ke. A'e uhāha ke rehe Kirisutu manō.

¹² Ne mu ke nde eremupyai riki. A'erehe: “Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e” aja a'e ukwa jupe. Ne mu ke nde eremupyai rahā, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, aja Kirisutu riki ukwa katu, ame'ēja saka.

¹³ A'erehe ihē mu ixoha ke ihē amujaxer ym. Ihē Páu. Tupāran ruwa koty ngā mi'u ihī. Ame'ē ke a'u rahā, katu ym, aja ihē mu ukwa rahā, ame'ē mi'u ke ihē a'u ym te ta tī. Ihē aja nde rahā, katu tiki tī. (E'u ym tī.)

9

Jesu mondo ame'ē ta ke

¹ Ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Jesu mondo ame'ē ke ihē. Ihē Páu. Upa Jesu kwera katu uhem rahā, ihē asak ehe. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu pehē pe, a'erehe pehē pejurujar katu ehe. Ixotyhar ta ke pehē. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pekwa ta me'ē te'e.

² “Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anī. Pyhyk ym. A'erehe Páu Jesu mondo ame'ē aja ym a'e” aja amō ta pandu naī. Pehē anī. “Páu riki Jesu mondo ame'ē ke a'e” aja pekwa katu. Pehē riki jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pemujekwa ngā pe.

³ Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Páu anī. Jandema'e

tamatarer ke pyhyk ym. A'erehe: “Páu riki Jesu mondo ame'ẽ aja ym a'e” aja ukwaha. A'erehe: “Páu pe jande mi'u jame'ẽ ym ta” aja pandu pandu rahã, mã kuja ihẽ apandu.

⁴ Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ riki ihẽma'e parakyha. A'erehe ihẽ pe a'eta mi'u ke amõ ta muwyr rahã, katu tiki.

⁵ Amõ amõ ok ta rupi Tupã je'ẽha ke amõ Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu oho rahã, hakehar ta namõ a'eta oho. Hakehar ta pe ngã mi'u me'ẽ me'ẽ tĩ. Jandema'e sawa'e te mu ta aja tĩ. Hakehar ta raho tĩ. Petu aja tĩ. Hakehar raho a'e tĩ. Mã! A'eta aja ihẽ rahã, katu tiki tĩ. Ngã mi'u ihẽ pe amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ.

⁶ Amõ parakyha rehe Jesu mondo ame'ẽ ta paraky ym. Tupã je'ẽha ke jõ pandu pandu. Pe, imi'u ke amõ ta me'ẽ me'ẽ ngã pe. Mã! Ihẽ jõ aja ym my. Manambe amõ. Amõ parakyha rehe jande mokõi japaraky, pe, ame'ẽ rehe tamatarer japyhyk. Ame'ẽ pe jandema'e ke jajo'ok. Mã! Jande jõ aja rahã, katu ym.

⁷ Jumaiha rehe sonda oho rahã, amõ parakyha rehe paraky ym oho. Ima'e kapitã riki imi'u me'ẽ ipe. Ma'e ke kupixa pe ijar jytyr rahã, ame'ẽ ke a'e u'u tĩ. Ixamby ke arapuharan ngi ijar jo'ok. Ame'ẽ ke a'e u'u. Mã! Aja saka ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. A'erehe ihẽ pe ngã mi'u amõ ta muwyr rahã, katu tiki tĩ. Manambe pe aja tĩ. Me'ẽ ipe rahã, katu tiki tĩ.

⁸ Kupixa jar rehe har ihẽ apandu. Sonda ta amõ. Arapuharan jar amõ. Ame'ẽ ke jõ ym. Aja Moise je'ẽha mujekwa katu tĩ.

⁹ Kuja Moise je'ẽha rehe jasadak:

“Ahúi aja me'ẽ kurer ke jo'ok rahã, tapi'iruhu pyrũ pyrũ oho ehe. Arahã iãpũi ke epukwar ym ingi. U'u tar katu rahã, mã peja u'u, aja riki.”

Paraky rahã, ma'e ke u'u tĩ. Tapi'iruhu rehe jõ Tupã pyrara usak my?

¹⁰ Anĩ. Ame'ẽ rehe jõ ym. Jande rehe har a'e ukwa ukwa ixo. (Jesu mondo ame'ẽ ta ke jande.) Je'ẽha ke japandu pandu rahã, ngã mi'u amõ ta muwyr jande pe. (Tapi'iruhu paraky, ame'ẽja saka.) Pesarahã! Kupixa ke amõ mondok. Amõ riki ma'e ke jyty. Ame'ẽ mokõi riki kupixa ngi ma'e ke u'u ta. Aja a'eta ukwa katu.

¹¹ Kupixa pe ma'e ke amõ jyty. Ma'e tyarõ rahã, ame'ẽ ke ijar u'u ta. Aja jande tĩ. Tupã je'ẽha ke pehẽ pe japandu pandu rahã, ma'e ke jajyty, ame'ẽja saka. Apo pehẽ ngi pehẽ mi'u japyhyk rahã, katu tiki. (Kupixa ngi ijar ma'e u'u, ame'ẽja saka.)

¹² Aja amõ Jesu mondo ame'ẽ ta riki. Pehẽ ngi pehẽ mi'u ke pyhyk rahã, katu tiki. A'erehe pehẽ ngi ihẽ apyhyk rahã, i'ar koty te we katuha. Manambe aja tĩ.

Pesarahã! Pehẽ ngi ihẽ apyhyk ym te riki ma'e ke. Amõ ma'e ke rehe ihẽ aparaky, aja tamatarer apyhyk. Pe, ame'ẽ pe ihẽma'e ke ajo'ok. Manambe aja tĩ. Aja rahã: “Páu ta te'e u'u tar katu, a'erehe Tupã je'ẽha ke pandu pandu” aja amõ ta pandu ym te ta. Aja pandu ym te ta awa, a'erehe myrandu katu rehe amõ ta jurujar katu ta. Kirisutu rehe har ukwa katu ta tĩ.

¹³ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe pa'i ta paraky u'am. (Jundéu awa tama'e pa'i ta ke ame'ẽ ta.) Ame'ẽ renda pe ngã mi'u ke amõ ta

werur. Ame'ẽ ke pa'i ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu. Tupã rehe ipy'a ke amõ ta moĩ moĩ rahã, arapuharan ra'yr ke a'eta hany. Jumu'eha renda keruhũ pe hany. Pe, ame'ẽ ngi amõ ke hany ame'ẽ ta u'u tĩ. Ame'ẽ ke pekwa katu.

¹⁴ Aja saka apo tĩ. “Mã peja myrandu katu ke pandu pandu ame'ẽ ta pe pehẽ mi'u ke peme'ẽ katu.” Aja jandema'e sawa'e te mujekwa katu.

¹⁵ Aja amõ ta ngi ma'e ke ihẽ apyhyk ym. Kome'ẽ paper pinim ihẽ amondo rahã, ihẽ pe ngã mi'u ke amõ ta me'ẽ ta, a'erehe ihẽ amupinim axo, aja pekwa. Anĩ. Aja ym. Muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, ihẽ ruxĩ ta. Ihẽ amanõ py ta tipe. Muhepyha ihẽ aputar ym. “Muhepyha ihẽ apyhyk ym ta” aja ajupandu katu te ihẽ jupe. “Aja ym” aja marã ka ym amõ ta panduha.

¹⁶ Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. A'erehe: “Katu te ihẽ” aja akwa ihẽ jupe rahã, katu ym tiki. Pesarahã! Jandema'e sawa'e te riki pandu: “Myrandu katu ke epandu pandu eho” aja ihẽ pe. Mã! Ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu ym aho rahã, ihẽ ke Tupã mupyrara ta, aja akwa.

¹⁷ Ihẽ atu ihẽ aputar, a'erehe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym riki. Tupã riki ihẽ pe pandu: “Myrandu katu epandu eho” aja. Ame'ẽ parakyha ke ihẽ pe me'ẽ. A'erehe ihẽ apandu pandu aho.

¹⁸ Anĩ. Myrandu katu ihẽ apandu pandu aho rahã, muhepyha ke ihẽ apyhyk ym. (Jesu mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'erehe muhepyha ke ihẽ apyhyk rahã, katu tiki. Anĩ. Aja ym ta ihẽ. Apyhyk ym ta.

¹⁹ Ihẽ aputar ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu riki.

Amõma'e te'e paraky ame'ẽ ke ihẽ aja ym ihẽ. Anĩ. Upa amõ ta rehe te'e aparaky ame'ẽ ke ihẽ aja ihẽ axo. Aja rahã upa ngã pe myrandu katu ihẽ apandu pandu. Aja rahã, heta ngã Jesu rehe jurujar katu ta nahã my.

²⁰ Jundéu awa ta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, heta a'eta jurujar katu ta ehe my. Moise je'ẽha rehe jõ ihẽ ahendu ym. Jesu je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tĩ. Amõ ta riki Moise je'ẽha rehe jõ hendu katu. A'eta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu rahã, heta a'eta jurujar katu ta ehe my tĩ.

²¹ Aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta tĩ. A'eta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. A'eta namõ ihẽ axo rahã, jundéu awa ta ixoha, aja ym ihẽ axo. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu pandu rahã, heta jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ta ehe my tĩ. Pesarahã! Kirisutu je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu. A'erehe Tupã je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu tĩ.

²² Jesu rehe jurujar katu wan ame'ẽ ta namõ ihẽ axo rahã, a'eta ixoha aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ amujekwa katu rahã, a'eta ukwa katu te we ta my tĩ. Pesarahã! Amõ ta ixoha, aja ihẽ axo tĩ. Aja rahã, Jesu rehe har ihẽ apandu pandu rahã, a'eta jurujar katu ta ehe my tĩ.

²³ Aja ihẽ axo. Aja rahã, myrandu katu ke ihẽ apandu pandu katu aho. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke ihẽ pe Tupã muwyr.

²⁴ Jumusarái ha rehe amõ ta ujan. Arahã heta ujan oho tipe. Uhyk py ame'ẽ ke jõ ma'e ke pyhyk. Ame'ẽ ke pekwa katu. A'erehe uhyk py, aja pejan

katu tĩ. Aja rahã, uhyk py, aja ma'e katu ame'ẽ ke Kirisutu me'ẽ, ame'ẽ ke pepyhyk ta.

²⁵ Jumusarái ha rehe amõ ujan rahã, wera rahã pame katu te a'e ujan riki. Aja rahã pyrãtã katu oho. Pe, uhyk py rahã, iãkã rehe har ke iãkã rehe kapitã moĩ ta. Aja ujan ame'ẽ ke putar. Ame'ẽ iãkã rehe har pahar jaxer ta oho. Tupã je'ẽha mujekwa aja jande jaxo rahã, ujaniha rehe jaxo, ame'ẽja saka. Pe, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta. Ame'ẽ jaxer ym te ta. A'erehe mã peja Tupã je'ẽha mujekwa aja pexo katu.

²⁶ A'erehe ihẽ ajan aja ihẽ axo tĩ. Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Pahar ahyk py ta aja tĩ. Jumusarái ha rehe amõ ipo pe tukwa tukwa. Te'e ihẽ atukwa tukwa ym. Pahar amõ ke ihẽ aityk ta, aja hãtã ihẽ atukwa tukwa.

²⁷ Ihẽ ke ihẽ ajutukwa tukwa ihẽ jupe. Aja rahã, pyrãtã katu ihẽ axo. Aja rahã, ihẽ aputar ame'ẽ ke pahar ihẽ ama'ema'e ta. Ame'ẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Amõ ta pe ihẽ apandu: "Tupã je'ẽha mujekwa aja pexo. Aja rahã, ma'e katu ame'ẽ ke Tupã me'ẽ ta pehẽ pe" aja riki. Pe, ihẽ riki Tupã je'ẽha mujekwa aja axo ym rahã, ma'e katu ame'ẽ ke a'e me'ẽ ym ta ihẽ pe. Aja rahã, katu ym. A'erehe Tupã je'ẽha mujekwa aja ihẽ axo. Ihẽ aja pexo tĩ. (Tupã je'ẽha mujekwa, aja pexo tĩ.)

10

Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym

¹ Ihẽ mu ta! Jande ramõi ymanihar rehe har pekwa pekwa pexo. (Ame'ẽ ta Eji ywy ngi uhem ame'ẽ ta ke.) Moise namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta. Upa ame'ẽ ta ywa takãxĩha pu'am, ame'ẽ raikwer

rupi wata oho. Upa ame'ẽ ta y apyrer rupi wata aha oho. Y rer riki y pytã ke.

² Ywa takãxĩha pu'am ame'ẽ raikwer rupi wata oho. Mujahuk, ame'ẽja saka. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja a'eta mujekwa. Hendu ta ehe.) Y apyrer rupi wata aha oho tĩ. Mujahuk, ame'ẽja saka tĩ. (Aja rahã, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja mujekwa tĩ. Hendu ta ehe.)

³ Upa ame'ẽ ta ma'e mi'u ke u'u riki. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Ywa ngi mungyr ame'ẽ ke u'u.

⁴ Upa ame'ẽ ta y u'u tĩ. Tupã'ã me'ẽ ame'ẽ ke a'eta u'u. Y ke a'eta putar rahã, ita ngi y ke Moise muhem. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ngi muhem. Kirisutu je'ẽha rupi muhem, ame'ẽja saka. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu rahã: “Jande namõ ita wata oho ixo ame'ẽja saka” aja pandu. A'eta namõ Kirisutu wata oho, ame'ẽja saka a'erehe aja pandu.

⁵ A'eta rehe Tupã usak katu tipe. Tupã rehe a'eta hendu ym. A'erehe Tupã hury ym a'eta rehe. A'erehe a'eta rehe Tupã parahy. A'erehe upa tate a'eta ke a'e jukwa. Awa nixói te ame'ẽ rupi a'e tama'e kangwerupa heta túi.

⁶ Ame'ẽ ta aja jande jaxo rahã, katu ym tiki. A'erehe ame'ẽ ta aja pexo ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ.

⁷ Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ riki. A'eta aja pema'ema'e ym tĩ. A'eta rehe har kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ:

“Tupãran rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, ma'e ke u'uha rehe jõ putar katu. A'engi purahái tĩ. Aja tupãran rehe ipy'a ke ame'ẽ ta moĩ moĩ.”

Mã peja ame'ë ta aja pexo ym tĩ. Tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym tĩ.

⁸ Amõ kũjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e. Amõ sawa'e ta rehe kũjã ta ka'u te'e tĩ. Mã peja ame'ë ta aja pexo ym tĩ. A'eta ka'u te'e rahã, heta ngã ke Tupã jukwa. Kuja, 23.000 hetaha jukwa. Peteĩ wera rahã, aja hetaha manõ.

⁹ A'eta pandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta" aja pandu naĩ. A'erehe a'eta hendu ym ehe, pe, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'erehe a'eta ke mbói su'u riki. Pe, heta ngã manõ. A'eta aja mã peja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo tĩ.

¹⁰ Tupã rehe har a'eta je'ë je'ë hũ. A'eta aja pexo ym tĩ. A'eta je'ë je'ë hũ rahã, Tupã je'ëha rahoha uhyk uwyr, pe, heta ame'ë ta ke a'e jukwa. A'erehe a'eta aja mã peja pexo ym tĩ. (Tupã rehe har peje'ë je'ë ym pexo tĩ.)

¹¹ Jande ramõi ymanihar rehe mãte me'ë uhyk. A'eta ixoha rehe har amõ ta mupinim. Pe, ame'ë ke rehe jasak rahã, a'eta aja jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tĩ, aja mujekwa. 'Ar rehe angaha uhyk tate, a'erehe jande ramõi ta aja mã peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym tĩ.

¹² A'erehe mã peja pandu ym amõ: "Ihẽ akwa katu, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e ym ta" aja ukwaha naĩ. Mã! Aja ym a'e jupe. Pahar ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ta my.

¹³ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ riki awa ta te'e aja pemujekwa pehẽ jupe. Tupã pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Marã ka ym peputu'uha ingi. Pe, pema'e ym rahã riki Tupã

pandu ta: “A'ewan” aja. Pe, peputu'u ta ingi. Pema'e ym ta. Tupã pandu: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahã, pehẽ py'a ke ihẽ riki amãtã ta” aja riki. Aja rahã, ame'ẽ ke pema'e ym ta. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'e katu ta.

14 Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Pehẽ ramũi ta ke Tupã mupyrara. A'erehe mã peja tupãran rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym apo 'y.

15 Pehẽ pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ. Aja me'ẽ ta pe ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ apandu ame'ẽ ke jete my? Ame'ẽ ke pehẽ riki pekwa katu pehẽ jupe.

16 Jandema'e sawa'e te manõha ke jande jakwa jakwa jaĩ rahã, ma'e rykwer ke ja'u. Ita rekúi japyhyk rahã, japandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe. Pe, ame'ẽ rykwer ja'u rahã, Kirisutu ruwy ke uhem, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ. Aja rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo, aja jamujekwa ngã pe. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tĩ. Pe, mbeju ke jamopok tĩ. Ame'ẽ ke ja'u rahã, Kirisutu manõ, ame'ẽ ke jakwa jakwa jaĩ tĩ. Aja rahã, Kirisutu namõ jande juehe katu jaxo aja jamujekwa tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tĩ.

17 Jande reta jaxo. Mbeju riki peteĩ. Ame'ẽ jande johu ja'u. A'erehe jande johu peteĩhar aja jaxo.

18 Jundéu awa ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke a'eta. Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ rahã, ma'e hymba ke a'eta hany. Jundéu awa tama'e pa'i ta hany hany. Ame'ẽ riki a'etama'e parakyha. Pe, ame'ẽ hymba ka'ẽ ke amõ u'u rahã, Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ. Ixotyhar ta ke a'eta aja mujekwa.

19 Aja rahã, tupãran ixuwe, aja ihẽ apandu my? Anĩ. Aja ym. Ixuwe ym. Huwa koty amõ mi'u ke amõ moĩ. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, pyrãtãha pyhyk my? Anĩ. Aja ym.

20 Kuja ihẽ apandu. Tupãran ruwa koty ma'e ke moĩ moĩ rahã, ãjã ta pe ma'e ke me'ẽ, ame'ẽja saka riki. Tupã pe me'ẽ, aja ym. A'erehe ame'ẽ ke pe'u rahã, ãjã ta namõ pehẽ juehe katu pexo. Aja ihẽ aputar ym. Ixotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ aputar ym tĩ. (A'erehe tupãran ruwa koty ma'e ke pemoĩ ym.)

21 Jandema'e sawa'e te manõha ke pekwa pekwa peĩ rahã, ma'e rykwer pe'u. Aja rahã, jandema'e sawa'e te namõ pehẽ juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehẽ aja tĩ. Aja rahã, marã ka ym ãjã ta namõ pehẽ juehe katu pexoha. A'erehe huwa koty ma'e ke moĩ ame'ẽ ke marã ka ym pe'uha. Mbeju ke pe'u rahã, jandema'e sawa'e te manõha ke pekwa pekwa peĩ. Aja rahã, jandema'e sawa'e te namõ pehẽ juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehẽ aja tĩ. Aja rahã, marã ka ym ãjã ta namõ pehẽ juehe katu pexo. A'erehe huwa koty ma'e ke moĩ, ame'ẽ ke marã ka ym pe'uha.

22 Tupã ke jamuparahy tar ym. A'erehe mã peja ãjã ta namõ jande juehe katu jaxo ym. Tupãma'e pyrãtãha 'ar koty te we jandema'e pyrãtãha my? Anĩ. Aja ym riki. A'erehe ãjã ta namõ jande juehe katu jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tĩ. A'erehe tupãran ruwa koty ngã mi'u moĩ, ame'ẽ ke pe'u ym.

23 “Upa japutar ame'ẽ ke jama'e katu” aja amõ ta pandu. Ame'ẽ riki jetehar te tipe. Upa ma'e ke

katu, aja ym riki. “Upa japutar ame'ë ke jama'e katu” aja panduha. Jetehar te tipe. Upa ma'e amõ ta ke muhury ym riki.

²⁴ Ma'e ke jumuhury juehe ame'ë ke jõ amõ ma'e rahã, katu ym tiki. Amõ ta ke muhury, ame'ë ke amõ ma'e rahã, katu tiki.

²⁵⁻²⁶ Kuja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ:
 “Kome'ë ywy keruhũ Tupã mujã. Ima'e ke.
 Upa katu te kome'ë ywy keruhũ pe ixo, ame'ë ke
 a'e mujã tĩ. Ima'e ke tĩ” aja.

A'erehe muhepyha renda ngi ma'e so'o rukwer ke pejo'ok rahã, pe'u katu te'e. “Tupã mujã ame'ë ke ko” aja pekwa. “Tupãran ruwa koty kome'ë so'o rukwer amõ moĩ my?” aja ym pepandu. “Moĩ my?” aja pepandu ym ha namõ pe'u katu.

²⁷ Jesu rehe jurujar ym ame'ë ke nde pe pandu:
 —Ihẽ rok pe ma'e ke e'u ejur — aja.

Pe, nde erepandu:

—Ihẽ aho ta kÿ — aja.

Pe, nde erehyk rahã, nde pe me'ë, ame'ë ke e'u. Hok jar pe: “Tupãran ruwa koty kome'ë mi'u ke nde eremoĩ my” aja epandu ym. (Nde erepandu ym ha namõ e'u katu ma'e ke.)

²⁸ Pe, amõ pandu. Jurujar katu wan ame'ë ke a'e.
 —Tupãran ruwa koty kome'ë mi'u moĩ ame'ë ke ko — aja.

Aja rahã, ame'ë mi'u ke e'u ym. Jurujar katu wan ame'ë ke pandu, a'erehe e'u ym. “U'u rahã, katu ym” aja a'e ukwaha naĩ, a'erehe e'u ym.

²⁹ A'e ukwaha ke, a'erehe e'u ym. Nde erekwa, aja ym. “Nde ere'u rahã, katu” aja nde erekwa katu.

Pe, amõ pandu:

—Amõ ukwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e rahã, katu ym aja akwa ihẽ jupe. A'erehe ihẽ akwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e ta. Amõ ukwa ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym ta.

³⁰ Ihẽ mi'u ihẽ a'u rahã, Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Ihẽ mi'u ihẽ pe nde eremuwyr” aja. Pe, ihẽ a'u. Aja rahã, ma'erehe ihẽ rehe amõ je'ẽ je'ẽ my? Je'ẽ je'ẽ rahã, katu ym — aja riki amõ pandu. (Anĩ. Jurujar katu wan ame'ẽ rehe nde erepy'a katu ta me'ẽ te'e, a'erehe aja epandu ym.)

³¹ Upa ma'e ke pema'e rahã, katu ame'ẽ ke pema'e. Ma'e ke pe'u rahã, aja tĩ. Katu ame'ẽ ke pema'e tĩ. Aja rahã, Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja amõ ta pandu ta.

³² Katu aja pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Ame'ẽ ke upa ngã ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tĩ. Tupã kotyhar ta aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tĩ.

³³ Ihẽ aja pexo tĩ. Upa ihẽ ama'e ame'ẽ namõ amõ ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu. Ihẽ juehe ajumuhuryha ke ihẽ ama'e ym. Amõ ta ke ihẽ amuhury tar katu. Aja rahã, a'eta Jesu rehe juru-jar katu ta my. Aja rahã, a'eta ke Tupã muhã katu ta.

11

Iãkã ke jupyk ame'ẽ rehe har

¹ (Amõ ta ke ihẽ amuhury tar katu.) A'erehe ihẽ aja pexo tĩ. Ihẽ riki Kirisutu aja ihẽ axo tĩ. Amõ ta py'a ke ihẽ amuhury tar katu.

² Ihẽ apandu ame'ẽ ke pekwa pekwa pexo, a'erehe: “Pehẽ katu” aja ihẽ apandu ta. Ihẽ amu'e

ame'ë ke rehe pehendu katu, a'erehe: “Pehë katu” aja apandu ta tĩ.

³ Pesarahã! Kirisutu riki upa katu te awa tama'e sawa'e te. Ame'ë ke pekwa, aja ihë aputar. Pe, ixawa'e riki hakeharma'e kapitam. Tupã riki Kirisutuma'e sawa'e te.

⁴ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namõ sawa'e pandu pandu. Arahã iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk rahã, katu ym. Ejupyk ym. Tupã je'ëha ngã pe pandu pandu rahã, aja tĩ. Iãkã ke ejupyk ym tĩ. Jupyk rahã, Kirisutu rehe hendu ym, aja mujekwa. Kirisutu sawa'e te aja ym, aja mujekwa.

⁵ Tupã rehe ngã jumu'eha renda pe Tupã namõ kũjã pandu pandu. Arahã iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk ym rahã, katu ym. Ixawa'e rehe a'e hendu ym, aja mujekwa ngã pe. A'erehe ixawa'e ke a'e muhuxĩ. (A'erehe mã peja iãkã ke jupyk.) Tupã je'ëha ke kũjã pandu pandu rahã, aja tĩ. Mã peja iãkã jupyk tĩ. Jupyk ym rahã, ixawa'e ke a'e muhuxĩ tĩ. Iãkã ke kũjã jãpĩ rahã, huxĩ aja saka a'e. Iãkã jupyk ym rahã, aja tĩ. Juja katu te riki. Huxĩ aja a'e ixo tĩ. (A'erehe mã peja iãkã ke jupyk.)

⁶ Iãkã rehe ma'e namõ kũjã jupyk ym rahã, mã peja iãkã ke amõ jãpĩ. Iãkã jãpĩ aja ixo rahã, a'e huxĩ. Aja rahã, jãpĩ ym rahã we, mã peja iãkã ke jupyk. Tupã je'ëha pandu rahã, jupyk. Tupã namõ pandu rahã, aja tĩ. Jupyk tĩ.

⁷ Tupã riki sawa'e te. A'e aja sawa'e riki kome'ë ywy keruhũ pe kapitã a'e. A'erehe iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk rahã, katu ym. Amõ wyr koty te we a'e aja a'e mujekwa ym ta. Amõ rehe te'e paraky aja mujekwa ym ta. Kũjã anĩ. Sawa'e rehe

a'e hendu katu, aja mujekwa katu ta me'ë te'e. A'erehe mã peja iãkã rehe ma'e namõ jupyk.

⁸ Pesarahã! Sawa'e ke Tupã mujã py. A'engi sawa'e ngi ma'e ke jo'ok, pe, ame'ë ke te'e kũjã ke a'e mujã. Kũjã ngi sawa'e ke a'e mujã ym riki.

⁹ Sawa'e pete'e ixo, a'erehe kũjã ke Tupã mujã. Sawa'e namõ ma'eha ke kũjã. Kũjã pete'e ixo, a'erehe sawa'e ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym riki.

¹⁰ A'erehe Tupã je'ëha sawa'e pandu rahã, iãkã rehe ma'e ke namõ kũjã jupyk. Aja rahã, ixawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ngã pe. Ame'ë ke Tupã je'ëha rahoha ta usak rahã: "Katu tiki" aja ukwa.

¹¹ Tupã kotyhar ta aja jande jaxo. A'erehe marã ka ym sawa'e jejeha. Kũjã namõ ma'eha putar. Marã ka ym kũjã jejeha. Sawa'e namõ ma'eha putar a'e tĩ.

¹² Sawa'e ngi ma'e ke Tupã jo'ok, pe, ame'ë ke te'e kũjã ke a'e mujã. Aja apo kũjã ngi sawa'e uhem. U'ar rahã, ima'e pusu ngi uhem. Aja rahã, mokõi a'eta jumujã a'eta juehe aja mujekwa. Upa aja riki Tupã mu'am. Aja a'e putar.

¹³ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namõ kũjã pandu pandu rahã, iãkã rehe ma'e ke namõ jupyk ym rahã, katu my? Ame'ë ke pehẽ riki pepandu. Pesarahã! Katu ym, aja pekwa.

¹⁴ Sawa'e'a riki puku rahã, muhuxĩ, aja jakwa jande jupe.

¹⁵ Kũjã'a puku rahã, anĩ. Puku rahã, a'e katu te aja jakwa jande jupe. I'a riki jupyka ke aja Tupã mujã.

¹⁶ “Aja ym ta” aja amō ta je'ē je'ē tar katu rahā, kuja jō ihē apandu. Jande riki Jesu mondo ame'ē ta ke jande. Jande riki japandu: “Iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk rahā, katu tiki” aja. Pesarahā! Amō amō henda pe Tupā rehe ipy'a ke jurujar katu ame'ē ta moĩ moĩ rahā, aja kūjā ta ixo. Iākā rehe ma'e ke namō a'eta jupyk riki. A'erehe a'eta aja pehē kotyhar ta kūjā ta tī. Jupyk rahā, katu tī.

Jandema'e sawa'e te manōha ke ukwa ukwa ū

¹⁷ Apo amō rehe har ihē apandu ta. Tupā rehe pehē py'a pemoĩ moĩ rahā, pepy'a ym pehē juehe pexo. Tupā rehe har pejumu'e katu te we aja ym rī. A'erehe ihē rury ym ihē. Amō ta Tupā rehe ipy'a moĩ moĩ tar katu rahā, pemuka'u te'e pehē juehe. A'erehe Tupā rehe ipy'a moĩ moĩ katu ym.

¹⁸ Pesarahā! Pehē pejy'ar rahā, amō koty koty pekwa pexo. Aja pehē koty ngi uwyr ame'ē ta pandu ihē pe. Aja nahā my, aja ihē akwa.

¹⁹ [Amō koty koty ukwa ame'ē ta ixo nahā my. Aja rahā, katu ixo ame'ē ta ke amō ta ukwa ta. Ame'ē ke mujekwa ta me'ē te'e.]

²⁰ Pehē pejy'ar rahā, ma'e ke pe'u. Aja jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa peĩ my? Anĩ. Aja ym pehē.

²¹ Pehē pe'u rahā, pe'u te'e. Uhyk py, ame'ē ke pahar riki u'u. Uhyk u'u. A'ejōhar uhyk ame'ē ke myahy riki. Nixói ma'e ke. Upa amō ta u'u. A'erehe amō ta iāpũ riki. Amō ta kawī ngi ka'u riki. Amō ta myahy riki. Katu ym aja.

²² Pehē rok pehĩ. Pehē myahy rahā, a'ep pe'u katu. Amō Tupā kotyhar ta ke pemuhuxĩ. Ma'e nixói te, ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Ame'ē ta uhyk

rahã, ma'e u'uha ke nixói. A'erehe ame'ẽ ta ke pemuhuxĩ. Katu ym aja. Myja me'ẽ ihẽ apandu ta my? Pehẽ pejy'ar rahã, katu pexo, aja ihẽ apandu ta my? Anĩ. Aja ym riki pehẽ. Katu ym aja.

²³ Pesarahã! Jandema'e sawa'e te mu'e ihẽ ke. Ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu tĩ. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe huwajan ta ke Jun muhyk werur. Muhyk ym rahã we, ame'ẽ pytun rahã, mbeju ke Jesu pyhyk.

²⁴ Tupã pe a'e pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Upa pandu rahã, mbeju ke a'e mopok. Pe, pandu: “Kome'ẽ riki ihẽ rete ke. Ihẽ amanõ ta, a'erehe pehẽ pemanõ ym ta. Ihẽ aja mbeju ke pemopok tĩ. Aja ihẽ amanõha ke pekwa pekwa peĩ” aja Jesu pandu.

²⁵ Aja upa a'eta mi'u u'u rahã, ita rekúi ke a'e pyhyk. Pe, pandu: “Kome'ẽ riki Tupã panduha pyahu aja saka. Ihẽ amanõ ta, pe, ihẽ ruwy uhem ta. A'erehe a'e panduha pyahu riki jetehar te ke aja mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer pe'u rahã, mã peja ihẽ amanõha ke pekwa pekwa peĩ” aja riki Jesu.

²⁶ Aja rahã, kuja pekwa apo. Pejy'ar rahã, mbeju ke pe'u rahã pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e te manõ” aja pepandu pandu pehẽ jupe. Ita rekúi pe ma'e rykwer ihĩ. Ame'ẽ ke pe'u rahã pame katu te: “Ko jandema'e sawa'e te manõ” aja pepandu pandu pehẽ jupe. A'e jywyr ym rahã we, aja tapijar te'e we pema'ema'e.

²⁷ Mbeju ke u'u rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har pandu pandu. Aja rahã, jumusarái ha rupi u'u rahã, Kirisutu ke a'e putar ym. Aja a'e mujekwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke

jumusarái ha rupi u'u rahã, aja tĩ. Kirisutu ke a'e putar ym tĩ, aja a'e mujekwa tĩ. Huwy ke a'e putar ym tĩ, aja mujekwa tĩ. Katu ym aja.

28 “Ihẽ py'a juhyk aja me'ẽ ihẽ axo” aja amõ ukwa py uĩ. Aja jõ rahã, pe, mbeju ke a'e u'u katu. Ita rekúi pe ma'e rykwer ke u'u katu tĩ. Ipy'a juhyk ym ixo rahã, mã peja a'e u'u ym.

29 Mbeju ke amõ u'u rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har a'e ukwa ukwa uĩ, aja a'e ukwa. Ita rekúi pe ma'e rykwer u'u rahã, aja tĩ. Jandema'e sawa'e te manõha rehe har a'e ukwa ukwa uĩ tĩ. Aja ukwa ym rahã riki u'u rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta.

30 Pesarahã! Amõ ta ukwa ym rahã, u'u. A'erehe ame'ẽ ta ahy ixo. Amõ ta pitu te'e ixo tĩ. Amõ ta manõ tĩ. (Tupã mupyrara riki.)

31 “Ihẽ py'a juhyk aja me'ẽ ihẽ axo” aja jakwa py. Pe, mbeju ke jande ja'u. Ma'e rykwer aja tĩ. Ja'u tĩ. Aja rahã, jande ke Tupã mupyrara ym ta.

32 “Pehẽ py'a juhyk ym pexo” aja jande pe Tupã mujekwa. Pe, jande ke a'e mupyrara. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar. Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta namõ jande ke a'e mupyrara hũ ym ta.

33 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Pejy'ar rahã, jandema'e sawa'e te manõha rehe har pekwa pekwa peĩ rahã, peharõ pehẽ juehe peĩ. Uhyk py ame'ẽ ta ke mã peja amõ ta rehe peharõ we peĩ rĩ. (Haikwer rupi uhyk uwyr, ame'ẽ ta rehe peharõ katu. Pe, pehẽ johu peteĩhar aja pe'u.)

34 Amõ myahy rahã, mã peja hok pe a'e u'u. Pe, jy'ar uwyr rahã, u'u hũ ym ta. Aja rahã, a'e ke Tupã mupyrara ym ta. Pe, amõ we ma'e rehe har ihẽ

apandu tar katu riki. Ame'ë ke pehë rehe ihë ahyk rahã, ihë apandu ta.

12

Ma'e katu ame'ë ke Tupã'ã me'ë, ame'ë rehe har

¹ “Ma'e ke Tupã'ã me'ë, ame'ë rehe har jande pe emujekwa” aja ihë pe paper pinim pemuwyr. Ame'ë rehe har ihë apandu ta apo 'y. Ihë mu ta! Jetehar te ke pekwa, aja ihë aputar.

² Yman Tupã rehe pepy'a ym rahã we, tupãran rehe pehë py'a pemoï moï. Ixuwe ym ame'ë ke rehe pehë py'a pemoï moï. Arahã, peka'u te'e riki. Aja pekwa katu.

³ Ipy'a rehe Tupã'ã ihï, ame'ë ke kuja pandu ym: “Jesu riki jaxer ai” aja pandu ym te. Aja marã ka ym panduha. Pe, kuja pandu katu: “Jesu riki ihëma'e sawa'e te. Tupã a'e” aja amõ pandu. Aja pekwa katu ame'ë ke ihë aputar.

⁴ Ma'e ke Tupã'ã me'ë. Ame'ë ke amõ koty koty a'e me'ë me'ë. Me'ëha riki peteïhar jõ. Tupã'ã ke a'e.

⁵ Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ koty koty paraky. Ijar riki peteïhar. Jandema'e sawa'e te a'e.

⁶ Tupãma'e parakyha ke amõ ma'ema'e rahã, amõ ukwa katu te. Amõ ukwa we. Amõ ukwa katu ym. Me'ëha riki peteïhar. Tupã a'e. Ma'eha ke ma'ema'e katu te rahã, ukwa katuha ke Tupã muwyr ipe. Ma'eha ma'ema'e we rahã, ukwa we ha ke a'e muwyr ipe tï. Aja a'e me'ë me'ë riki.

⁷ Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ame'ë ta rehe pame katu te pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr.

A'erehe amō ta py'a ke ame'ē ta muhury katu. A'erehe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. Kuja.

⁸ Amō pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. A'erehe upa ma'e ke ukwa katu te a'e. Tupā aja: “Ko katu.” “Ko katu ym” aja ukwa katu a'e tī. Amō pe Tupā rehe har Tupā'ā mujekwa tī. A'erehe ukwa katu a'e. Mujekwaha riki peteīhar. Tupā'ā ke a'e.

⁹ Amō pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. A'erehe ame'ē riki Tupā rehe amō ta 'ar koty te we jurujar katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu. Pyrātāha muwyr ame'ē ke peteīhar. Tupā'ā ke a'e.

¹⁰ Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe Tupā mujekwa, ame'ē ke a'e pandu pandu katu ngā pe tī. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe a'e ukwa katu, kuja: “Tupā rehe har Tupā'ā je'ēha rupi pandu my” ame'ē ke ukwa katu. Anī rahā: “Tupā rehe har Tupā'ā je'ēha rupi pandu ym my” aja ukwa katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe amō awa je'ēha ke a'e pandu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ame'ē amō awa je'ēha ke amō pandu, ame'ē ke ima'e je'ēha namō mujekwa katu ngā pe. (A'erehe ma'e pandu my, ame'ē ke upa ngā ukwa katu.)

¹¹ Ame'ē pyrātāha muwyr ame'ē ke peteīhar jō. Tupā'ā ke a'e. A'e putar, a'erehe pyrātāha ke a'e muwyr muwyr katu ngā pe.

Jande rete riki peteīhar aja saka

¹² Kirisutu riki peteīhar. Awa ke rehe heta ma'e ke ihī. Ijywa. Ipy. Itymā. Aja heta ihī. Aja jurujar

katu ame'ẽ ta heta ixo. Upa ame'ẽ ta riki peteĩhar aja ngã ixo. Awa rete peteĩhar aja saka. Aja riki Kirisutu tĩ. Peteĩ a'e. Ixotyhar ta riki heta. Upa ame'ẽ ta peteĩhar aja ixo.

¹³ Aja jande tĩ. Jundéu awa ta ke jande my? Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke jande my? Amõ pe te'e paraky ame'ẽ ke jande my? Amõ pe te'e paraky ame'ẽ aja ym ame'ẽ ke jande my? Upa jande ke peteĩhar aja Tupã'ã mu'am. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja mu'am. Upa jande py'a rehe a'e ihĩ katu. Peteĩ a'e.

¹⁴ Amõ rete rehe heta ma'e ke ihĩ. Peteĩjõ aja ym. Heta ihĩ. Ijywa. Itymã. Ipy. Heta riki. Awa rete riki peteĩhar.

¹⁵ Ipy pandu: "Ihẽ riki awa po aja ym. A'erehe kome'ẽ retema'e ym ihẽ" aja. Aja pandu naĩ. Ame'ẽ py riki ame'ẽ retema'e ke.

¹⁶ Inambi pandu: "Ihẽ riki awa reha aja ym. A'erehe kome'ẽ retema'e ym ihẽ" aja pandu naĩ. Ame'ẽ reha riki ame'ẽ retema'e ke.

¹⁷ Amõ rehe eha jõ ihĩ rahã, marã ka ym a'e henduha. (Inambi nixói.) Amõ rehe inambi jõ ihĩ rahã, marã ka ym a'e hētũha. (Iãpũi nixói.)

¹⁸ Aja ym riki. Amõ koty koty ma'e ke amõ rete rehe Tupã moĩ. Eha ke. Inambi ke. Ijywa ke. A'e putar aja a'e moĩ.

¹⁹ Eha pame katu te rahã, hete nixói ta tipe. Ipy pame katu te rahã, aja tĩ. Hete nixói ta tipe. Inambi pame katu te rahã, aja tĩ. Hete nixói ta tipe.

²⁰ Aja ym riki. Amõ koty koty ma'e ke hete rehe ihĩ. Inambi ke. Ijywa ke. Eha ke. Hete riki peteĩhar. Aja riki Tupã kotyhar ta ke. Heta ixo. Ame'ẽ ta pe pyrãtãha amõ koty koty Tupã'ã muwyr. A'erehe

ahy ixo ame'ẽ ke amõ mukatu. Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu pandu katu. Aja riki. Pe, Tupã kotyhar ta riki peteĩhar aja ixo ta me'ẽ te'e.

²¹ Pesarahã! Ipo pe eha: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha. Ipy pe iãkã: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja pandu. Aja marã ka ym panduha tĩ. (A'erehe amõ Tupã kotyhar pe: “Nde ke ihẽ aputar ym” aja nde erepandu ym ta me'ẽ te'e.)

²² Amõ we tĩ. Amõ rete rehe ma'e ke pyrãtã ym ame'ẽ ixo, aja amõ ukwaha naĩ. Ame'ẽ nixói rahã, hete katu ym riki.

²³ Amõ rete ke rehe ma'e ke ihĩ. Ame'ẽ riki jaxer aja jakwaha naĩ. Ame'ẽ ke jande jajupyk. Pe, katu te aja a'e ukwa. Amõ rehe amõ usak rahã, huxĩ riki awa. Ame'ẽ ke jande jajupyk tĩ. Pe, katu te aja a'e ukwa tĩ.

²⁴ Amõ hete ke rehe usak rahã, katu te aja amõ ukwa. Ame'ẽ ke jupyk ym awa. Huwa ke aja jupyk ym awa. Amõ rete ke Tupã mujã rahã, amõ ma'e ke jupyk ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ riki i'ar koty te we katu, aja a'e mujã.

²⁵ Aja rahã, amõ koty koty ym ta riki awa rete. Peteĩhar aja jõ ixo. Upa awa retema'e ke ma'ema'e katu a'e juehe.

²⁶ Ijywa riki ahy ixo rahã, upa hete mahy. Ipy ahy ixo rahã, upa hete mahy tĩ. (A'erehe peteĩ Jesu kotyhar ahy ixo rahã, amõ ta pyai tĩ.) Ijywa namõ ma'e ke ma'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka. Ipy namõ ma'ema'e rahã, amõ pandu: “Nde pyrãtã” aja. Aja rahã, upa hete hury katu, ame'ẽja saka

tĩ. Aja peteĩ katu rahã, wetep riki katu tĩ. Aja Tupã kotyhar ta tĩ. (Peteĩ hury katu rahã, upa amõ ta hury katu tĩ.) A'erehe amõ pe: “Nde ke japutar ym” aja marã ym panduha. Amõ ta namõ jande juehe katu jande jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ ta riki katu ym aja jande jakwa tipe rahã, ame'ẽ riki katu te aja Tupã ukwa. A'erehe amõ riki jaxer aja mã peja pepandu ym. Amõ koty koty pekwa ym pexo. Peteĩhar aja jõ pexo katu. (Amõ rete rehe har apandu rahã, Tupã kotyhar ta rehe har ihẽ apandũ. A'erehe: “Pehẽ ke japutar ym” aja pepandu ym. “Pehẽ katu ym” aja pepandu ym tĩ.)

²⁷ Upa pehẽ riki Kirisutu rete aja saka. Peteĩ teĩ riki Kirisutu retema'e ke aja saka. Amõ riki iyywa aja saka. Amõ riki ipy aja saka. Amõ riki eha aja saka. Aja pame katu te.

²⁸ Tupã kotyhar ta aja tĩ. Amõ amõ ta ke Tupã mu'am. Kuja. Jesu mondo ame'ẽ ta ke aja a'e mu'am py. A'engi Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã je'ẽha ke mu'e ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. A'engi Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ ta ke amõ namõ ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Je'ẽha te rupi mondo mondo ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke a'e mu'am tĩ.

²⁹ Pesarahã! Upa katu te Jesu mondo ame'ẽ ta aja ym. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te marã ka ym

amõ ma'eha, ame'ẽ ke ma'ema'e katu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja.

³⁰ Upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Upa katu te amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Amõ awa je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke ima'e je'ẽha namõ mujekwa. Upa katu te ame'ẽ ta aja ym tĩ. Amõ amõ aja. Pesarahã! Amõ koty koty Tupã kotyhar ta ma'ema'eha.

³¹ Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ. Amõ riki katu te. Amõ riki katu. I'ar koty te we katuha, ame'ẽ ke peputar pexo.

Pesarahã! Kuja riki i'ar koty te we katu te ha ke. Ko amujekwa ta kÿ.

13

Ipy'a katuha ke

¹ Amõ awa ta je'ẽha ke ihẽ apandu katu my? Tupã je'ẽha rahoha ta je'ẽha ke ihẽ apandu katu my?

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Ihẽ apandu, ame'ẽ riki ma'e tyapuha jõ riki.

“Pẽ! Pẽ! Pẽ!” aja ita nupã tyapuha jõ riki.

Tyapu te'e jõ. Katu ym aja.

(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.

Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)

² Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ apandu pandu katu my?

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Upa katu te ma'e ke ihẽ akwa katu my?

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Amõ ukwa ym ame'ẽ ke ihẽ pe Tupã mujekwa my?

A'erehe ame'ẽ ke ihẽ akwa katu.

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.
(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.

Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)

Ihẽ ajurujar katu te. A'erehe ajurujar katuha
namõ marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ihẽ ama'e
katu.

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Te'e riki ihẽ axo. Katu ym aja.

(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.

Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)

³ Ima'e ym te ame'ẽ ta pe upa katu te ihẽma'e ke ihẽ
ame'ẽ me'ẽ my?

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Tata pe ihẽ ke amõ hapy my? Aja jukwa. Aja
Jesu rehe ajurujar katuha ke ahijar ym, aja ihẽ
amujekwa my?

Pe, amõ ta rehe ihẽ apy'a ym rahã, katu ym.

Marã ka ym ihẽ katuha. Katu ym aja.

(A'erehe amõ ta rehe ihẽ apy'a katu ta me'ẽ te'e.

Ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke.)

⁴ Amõ ta rehe japy'a katu rahã, pahar amõ ta rehe
japarahy ym. Wewe katu japandu ipe.

Amõ ta rehe japy'a katu rahã,

Jajyty'ỹ ym a'eta rehe.

Amõ ta i'ar koty te we jande katuha aja ym jakwa.

“Katu te ame'ẽ ke jande” aja jakwa ym jande jupe
tĩ.

⁵ Amõ ta rehe jande japy'a katu rahã, jaju-
muhuxĩ ame'ẽ ke jama'e ym.

Jande juehe har jõ jakwa jakwa ym jaxo tĩ.

Amõ ta rehe har jakwa jakwa ta jaxo.

Pahar japarahy ym tĩ.

Amõ ta rehe japy'a katu,

A'erehe pahar amō ka'u te'eha ma'eha ke jaharái.
Pahar jande py'a jamujywyr ehe.

⁶ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe amō riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahã, jande rury ym. Japyai riki.

Katu aja amō ixo rahã, jande rury katu ehe.

⁷ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe: “A'e jyty'ym. Jaxer ai a'e” aja ehe har japandu ym.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe juehe har

Amō pandu rahã, jande jajurujar katu ehe.

Amō riki katu ym rahã, a'e katu wan ta oho, ame'ẽ rehe jaharō katu jaxo.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe jande ke A'e mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu.

⁸ Amō ta rehe tapijar te'e japy'a katu jaxo. Ipy'a katuha upa ym ta.

Amō ma'e ke upa ta. Kuja.

Tupã mujekwa ame'ẽ ke amō ta pandu pandu.

Ame'ẽ panduha ke upa ta.

Amō awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ke

Tupã'ã muwyr amō pe. Ame'ẽ ke upa ta tĩ.

Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr amō pe.

Ame'ẽ ke upa ta tĩ.

Ipy'a katuha anĩ. Upa ym ta ame'ẽ.

⁹ Ma'e ukwa katu te ha ke Tupã'ã muwyr tipe. Upa katu te ukwa ym awa, ukwa we.

Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke amō pandu pandu.

Upa katu te a'e mujekwa ym. Mujekwa we mi.

¹⁰ Pe, Kirisutu jywyr rahã, upa katu te ngã ukwa katu te ta kỹ. Pyta we ym ta ma'e ukwa ym ha. Upa katu te Tupã mujekwa, ame'ẽ ke a'e mujekwa ta jande pe tĩ.

¹¹ Kurumĩ rahã, ihẽ je'ẽha riki kurumĩma'e riki. Ihẽ axoha riki kurumĩma'e. Akwaha riki kurumĩma'e.

Apo riki sawa'e ihẽ axo 'y. A'erehe kurumĩ ym axo.

¹² Waruwa xi'a rahã, jesak katu ym ma'e. Aja upa katu te Tupã rehe har jakwa katu ym we apo. Waruwa xi'a, ame'ẽ rehe jasak, ame'ẽja saka.

Yman rahã, huwa koty japu'am rahã, ehe har upa katu te jakwa ta kÿ. Apo ihẽ akwa we riki. Yman rahã, upa katu te ihẽ akwa katu ta kÿ.

Ihẽ rehe har upa katu te Tupã ukwa katu apo. Aja yman rahã, upa katu te ehe har ihẽ akwa katu ta kÿ tĩ.

¹³ Tupã pete'e ixo, ame'ẽ rehe jajurujar katu. Inamõ jaxo ta tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. Amõ ta rehe japy'a katu tĩ.

Ame'ẽ mahapyr riki katu.

Jajurujar katuha ke.

Jaharõha ke tĩ.

Japy'a katuha ke tĩ.

Pesarahã! Amõ ta rehe tapijar te'e we jande japy'a katu rahã, ame'ẽ riki i'ar koty te we katuha.

14

Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke amõ we Páu mujekwa

¹ Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, i'ar koty te we katuha. A'erehe mã peja amõ ta rehe pepy'a katu pexo. Ma'e ke Tupã'ã me'ẽ me'ẽ katu, ame'ẽ ke mã peja peputar katu. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu pandu, ame'ẽ riki katu te me'ẽ ke. Ame'ẽ ke peputar katu te.

² Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, Tupã namõ jõ a'e pandu katu. Amõ ta namõ pandu ym. Amõ jeje te'e ukwa ym ame'ẽ ke Tupã'ã mujekwa, ame'ẽ ke amõ awa je'ẽha ke pandu. A'erehe amõ ta ukwa ym.

³ Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu tĩ. (A'erehe ukwa katu.) A'erehe mujekwa katu ngã pe ma'e ke. A'erehe Tupã rehe har a'e mujekwa katu ngã pe. A'eta py'a ke a'e mātã, a'erehe Tupã rehe a'eta jurujar katu te we rĩ. Pyai ame'ẽ ta ke a'e muhury katu tĩ.

⁴ Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, juehe a'e jumuhury. A'e jeje te'e Tupã rehe jurujar katu te we rĩ. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, jande je'ẽha rupi a'e pandu tĩ. A'erehe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'e muhury katu. Upa a'eta Tupã rehe jurujar katu te we rĩ. A'erehe Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu rahã, jande je'ẽha rupi pandu. Aja rahã, katu te. Upa ukwa katu ta.

⁵ Upa pehẽ riki amõ awa ta je'ẽha ke pepandu ame'ẽ ke ihẽ aputar we. Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu, ame'ẽ ke ihẽ aputar katu te. Tupã mujekwa ame'ẽ ke amõ pandu rahã, katu te ame'ẽ. Amõ awa je'ẽha ke amõ pandu rahã, katu we ame'ẽ. Ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi amõ mujekwa rahã, katu tiki. Mujekwa rahã, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta. Aja rahã, hury katu ta.

⁶ Ihẽ mu ta! Pehẽ rehe ihẽ ahyk rahã, amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu rahã, marã ka ym katuha. Je'ẽha pekwa ym ta. Amõ we Tupã rehe har pekwa ym ta tĩ. Mujekwaha nixói, a'erehe pekwa ym ta. Tupã mujekwa ame'ẽ ke ihẽ apandu my? Amõ we amõ we Tupã rehe har ihẽ apandu my? Tupã'ã

mujekwa ame'ẽ ke apandu my? Ma'e ke amu'e katu my? Upa aja amõ awa je'ẽha rupi apandu rahã, marã ka ym katuha. Ukwa ym ta, a'erehe katu ym. Jande je'ẽha rupi mujekwaha nixói rahã, marã ka ym pehẽ py'a mâtãha. Katu ym aja.

⁷ Je'ẽha ukwa ym rahã, kuja saka. Takwar ra'yr aja saka. Peju rahã, tyapu katu ym rahã, awa peju my? Ukwa ym ta amõ.

⁸ Tapi'iruhu 'ak ke peju rahã, tyapu katu ym rahã, marã ka ym jawar henduha. So'o mujan ym ta.

⁹ Ame'ẽja saka riki. Amõ awa je'ẽha rupi ma'e ke pepandu rahã, amõ ta ukwa ym ta. Je'ẽha ukwa ym ta. Hendu tipe.

¹⁰ Kome'ẽ ywy keruhũ rupi awa ta je'ẽha heta ihĩ. Amõ koty koty je'ẽha ke. Amõ awa ta amõ koty je'ẽha. A'eta pandu rahã, ianam ta ukwa katu riki. Amõ awa ta amõ koty je'ẽha. A'eta pandu rahã, ianam ta ukwa katu ta tĩ. Aja pame katu te.

¹¹ Pe, amõ pandu rahã, pe, ame'ẽ je'ẽha ihẽ akwa ym rahã, a'e riki amõ awa aja akwa katu. Ihẽ riki amõ awa aja a'e ukwa tĩ.

¹² Pyrãtãha ke Tupã'ã muwyr ame'ẽ ke peputar katu riki. Pe, a'e muwyr rahã, ame'ẽ namõ mã peja Jesu kotyhar ta ke pemu'e katu. Aja rahã, ame'ẽ ta py'a ke pemãtã katu te we ta rĩ. Aja rahã katu te. (Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu rahã, amõ ta py'a ke pemãtã ym ta. Ame'ẽ katu ym.)

¹³ Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, mã peja Tupã namõ epandu: "Ame'ẽ amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu. Ame'ẽ ke emujekwa katu ihẽ pe. Aja rahã, amõ ta pe ihẽ amujekwa katu ta tĩ" aja inamõ

epandu. Aja rahã, amõ pandu ame'ẽ ke jande johu jakwa katu ta.

¹⁴ Pesarahã! Tupã namõ amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu rahã, Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu. A'erehe ma'e ihẽ apandu my, ihẽ atu ihẽ akwa ym. (Aja rahã, amõ ta ukwa ym tĩ. Katu ym aja.)

¹⁵ Pesarahã! Myja me'ẽ ihẽ axo my? Kuja katu te. Tupã'ã pyrãtãha namõ ihẽ apandu ta Tupã namõ. Ihẽ akwa katuha namõ ihẽ apandu ta inamõ tĩ. Tupã'ã pyrãtãha namõ Tupã rehe har ihẽ ajyngar ta tĩ. Ihẽ akwa katuha namõ ehe har ihẽ ajyngar ta tĩ.

¹⁶ Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ Tupã pe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja amõ awa je'ẽha rupi nde erepandu. A'erehe nde rehe hendu ame'ẽ ta ukwa ym. Je'ẽha ukwa ym. Aja rahã: “Amen, a'e tỹ” aja marã ka ym panduha.

¹⁷ Katu te ame'ẽ ke nde erepandu Tupã pe tipe. Hendu ame'ẽ ta ke ukwa ym. Je'ẽha ukwa ym, a'erehe ipy'a ke nde eremãtã ym riki. Katu ym aja.

¹⁸ Amõ awa ta je'ẽha rupi pepandu. Ihẽ riki pehẽ 'ar koty te we amõ awa je'ẽha rupi ihẽ apandu. A'erehe Tupã pe ihẽ apandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja.

¹⁹ Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, anĩ. Amõ awa je'ẽha rupi apandu ym ta. Jande je'ẽha ke apandu. Heta ym ihẽ apandu, ame'ẽ ke a'eta ukwa katu. Aja rahã, katu tiki. Je'ẽha ke ukwa katu. Aja Tupã rehe har ihẽ amu'e rahã, katu tiki. Mãte hũ amõ awa je'ẽha rupi apandu rahã, marã ka ym ngã ukwaha. Je'ẽha ukwa ym. Aja rahã, amõ we Tupã rehe har amu'e ym. Katu ym aja. A'erehe amõ awa je'ẽha rupi apandu ym ta.

²⁰ Ihē mu ta! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ta'yn ta aja pexo. (Aja rahā, ta'yr mi pema'e.) Pehē pekwaha anī. Tuwete aja pexo. Aja rahā, amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā: “Mā! Katu” aja pepandu ym ta.

²¹ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

“Jundéu awa ta! Ihē kotyhar ta ke pehē. Pehē pe amō sawa'e ta ke ihē amondo ta.

Amō awa je'ēha rupi pehē pe a'eta pandu ta.

Pehē namō ame'ē ta pandu tipe. Anī. Ihē rehe pehendu ym riki” aja Tupā pandu.

(Amō awa ta ke Tupā muwyr. Ame'ē ta amō awa je'ēha rupi pandu. Tupā putar, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e.)

²² Aja apo tī. Amō awa je'ēha rupi amō ta pandu. Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e. Ame'ē kuja mujekwa. Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, jurujar ym ame'ē ta hendu. Pe, a'eta kuja ukwa: “Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu” aja ukwa. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta anī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe kuja ukwa: “Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu” aja ukwa. Jurujar ym ame'ē ta anī. Aja ukwa ym.

²³ Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, upa riki amō awa je'ēha rupi pandu u'am. Arahā ame'ē je'ēha ukwa ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, pehē riki peka'u te'e aja a'eta ukwa. Jurujar ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, aja tī. Peka'u te'e aja ukwa tī.

²⁴ Tupā mujekwa ame'ē ke upa riki pandu u'am rahā, jurujar ym ame'ē ke ixē uwyr. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ke ixē uwyr tī. Upa ame'ē ke

hendu rahã, ukwa ta. Pe, a'e pandu: “Mã! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e, aja ihẽ akwa. Ihẽ ke Tupã mupyrara ta, aja ihẽ akwa tĩ” aja pandu ta.

²⁵ Pe, ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe a'e ukwa ukwa ixo. Ame'ẽ ke a'e ukwa ta a'e jupe. Aja rahã, ipy'a ke Tupã koty a'e muruwak ta. Pe, Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ta. A'e pandu: “Jetehar te ke. Ihẽ akwa apo 'y. Apo pehẽ namõ Tupã ixo katu” aja riki.

Myja Jesu kotyhar ta ixo katu my

²⁶ Ihẽ mu ta! Pehẽ pejy'ar rahã, myja me'ẽ pexo katu my? Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta apo 'y. Pejy'ar rahã, mã peja jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke pemãtã katu. Peteĩ teĩ epandu katu. Amõ riki Tupã rehe har jyngar. Amõ riki ehe har mu'e katu. Amõ riki ma'e ke Tupã mujekwa ame'ẽ ke mu'e katu. Amõ riki amõ awa je'ẽha rupi pandu. Ame'ẽ ke hendu ame'ẽ ta pe amõ riki mujekwa katu. Aja rahã, upa ukwa ta. Pejy'ar rahã, aja peteĩ teĩ pandu rahã, katu tiki.

²⁷ Amõ awa je'ẽha rupi amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Ko peteĩ sawa'e pandu. A'e upa pandu rahã, amõ pandu. Aja pema'e. Pe, amõ riki ame'ẽ amõ awa je'ẽha ke jande je'ẽha rupi mujekwa katu ta me'ẽ te'e. Hendu ame'ẽ ta pe mujekwa katu. Jande je'ẽha rupi mujekwa katu. Aja rahã, johu upa ukwa katu ta.

²⁸ Pe, amõ mujekwa ame'ẽ ke nixói rahã, amõ awa je'ẽha rupi pandu tar katu, ame'ẽ ke mã peja epandu ym. Jeje ejupandu jupe. Tupã namõ jõ epandu tĩ.

29 Jande je'ēha rupi Tupã mujekwa ame'ē ke amõ pandu rahã, mahapyr sawa'e ta jõ pandu. Mokõi sawa'e ta pandu rahã, katu tĩ. Pe, upa hendu ame'ē ta pandu a'eta jupe: “Tupã mujekwa ame'ē ke a'e mujekwa my” aja riki.

30 Pe, amõ pandu u'am rahã, ma'e myrandu ke amõ pe Tupã mujekwa. Aja rahã, ame'ē ke pandu apo 'y. Pandu u'am ame'ē ke mã peja eputu'u. Ewapyk.

31 Pehẽ peputar rahã, upa pehẽ riki Tupã mujekwa ame'ē ke pepandu katu. Peteĩ pandu. Pe, upa pandu rahã, amõ riki pandu. A'e upa pandu rahã, amõ riki pandu. Aja pame katu te. Aja rahã upa hendu ame'ē ta ukwa katu ta. Aja Tupã rehe har upa ngã ukwa katu te we ta rĩ.

32 Tupã mujekwa, ame'ē ke amõ pandu rahã, myja rahã pandu my, ame'ē ke mã peja ekwa katu. Myja rahã, putu'u my, ame'ē ke mã peja ekwa katu tĩ.

33 A'erehe pejy'ar rahã, johu pepandu rahã, tyapu hũ, ame'ē ke Tupã putar ym. Anĩ. Peteĩ teĩ pandu, aja a'e putar katu.

Tupã kotyhar ta jy'ar rahã,

34 kũjã ta ma'e ke pandu ym rahã, katu tiki. Jy'ariha renda pe ixo rahã, mã peja pandu ym riki. “Ngã jy'ar rahã, kũjã riki kapitã aja ym ta” aja jundéu awa ta je'ēha mujekwa.

35 Ma'e ke kũjã ta ukwa tar katu rahã: “Myja my?” aja jy'ariha renda pe pandu ym. Hok pe jywyr oho rahã, ixawa'e pe pandu: “Jy'ariha renda pe ma'e a'eta pandu my?” aja riki. Jy'ariha renda pe pandu rahã, katu ym ta tiki.

36 Pehẽ riki Korin ok ta pe har ta ke. Pehẽ riki

Tupã je'êha ke pepandu py my? Anĩ riki. Pehẽ pe jõ Tupã je'êha ke amõ ta pandu my? Anĩ riki tĩ. A'erehe: “Katu te jande” aja pekwa pekwa ym pehẽ jupe.

³⁷ Pehẽ ngi har amõ ta riki Tupã mujekwa ame'ẽ ke pandu pandu. Amõ ta riki pyrâtãha namõ ma'êha ke Tupã'ã muwyr, ame'ẽ ke namõ ixo. Aja rahã, ihẽ amupinim ame'ẽ riki jandema'e sawa'e te je'êha ke, aja ame'ẽ ta ukwa ta me'ẽ te'e.

³⁸ “Jandema'e sawa'e te je'êha rupi Páu mupinim ym” aja amõ pandu rahã, mã peja pete'e ixo.

³⁹ Ihẽ mu ta! Tupã mujekwa ame'ẽ ke pepandu pandu. Mã peja ame'ẽ ke peputar katu te. Amõ ta amõ awa ta je'êha rupi pandu tar katu rahã: “Mã peja epandu ym” aja pepandu ym ipe.

⁴⁰ Pehẽ pejy'ar rahã, johu upa katu te pepandu pandu rahã, tyapu hũ. Aja ym pexo. Anĩ. Peteĩ teĩ epandu katu.

15

Kirisutu kwera katu uhem

¹ Ihẽ mu ta! Mã peja myrandu katu rehe har pekwa pekwa pexo. Ýmaniwe ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Pe, pejurujar katu ehe. Aja pexo apo rĩ.

² Ame'ẽ myrandu katu ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehẽ ke Tupã muhã katu ta. Te'e pejurujar rahã, pehẽ ke Tupã muhã ym ta.

³ Myrandu katu ke ihẽ ahendu, ame'ẽ ke pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Ame'ẽ riki amõ panduha 'ar koty te we katuha. Kuja riki. Ma'e jaka'u te'êha ke jande jama'ema'e. Ame'ẽ ke rehe Kirisutu

muhepy. A'erehe a'e manō. Tupã je'ēha rehe amō mupinim, aja a'e ma'e.

⁴ Itakwar keruhū rupi a'e ke amō ta mou raho. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Tupã je'ēha amō mupinim, aja ma'e.

⁵ Upa kwera katu uhem rahā, Petu pe a'e jumujesak. A'engi jumu'eha ta pe a'e jumujesak tī. Awa py mokōi hetaha ta pe.

⁶ A'engi ymaniwe inamō ixo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī. Heta ame'ē ta pe. Kuja, 500 hetaha ta pe a'e jumujesak. Peteĩ wera rahā, 500 hetaha ta usak ehe. Upa tate ame'ē ta ixo we rī. Amō ta manō riki.

⁷ A'engi Tian pe a'e jumujesak tī. A'engi upa a'e mondo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī.

⁸ A'engi ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē katu ym ihē jupe ihē tipe. Ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē riki a'ejōhar aja saka.

⁹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki ihē 'ar koty te we katuha. Ihē riki iwyr koty te'e we katuha. Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara hū axo, a'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke aja ihē apandu ym ta tipe ihē juehe har.

¹⁰ Anī. Ihē rehe Tupã usak katu. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē tī. Te'e riki aja ym. Amō Jesu mondo ame'ē ta 'ar koty te we ihē aparaky katu. Tupã je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ē parakyha ke. Ihēma'e pyrātāha namō ame'ē ihē ama'ema'e my? Anī. Aja ym. Tupãma'e pyrātāha namō ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu katu.

¹¹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki myrandu katu ke pandu pandu. Ihē riki apandu pandu tī. Juja katu te riki. Ame'ē rehe pejurujar katu tī.

Kwera katu uhem ame'ẽ rehe har

¹² Jande japandu: “Kirisutu manõ. Pe, a'e ke Tupã mukwera katu muhem” aja riki. Aja rahã: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta” aja marã ka ym pependuha.

¹³ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym, ame'ẽ riki jetehar te rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ.

¹⁴ Pe, Kirisutu ke a'e mukwera ym rahã, Kirisutu rehe har marã ka ym japandu panduha. A'e kwera ym rahã, a'e nixói, a'erehe marã ka ym pejurujar-ihã ehe.

¹⁵ Amõ we tĩ. Tupã rehe har te'e jande japandu tĩ. Jande japandu: “Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem” aja riki. Pe, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ym ta rahã, te'e japandu ehe har. Aja ngã pe jamujekwa. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta, ame'ẽ riki jetehar te rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ.

¹⁶ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta rahã, Kirisutu ke a'e mukwera ym tĩ.

¹⁷ Kirisutu ke a'e mukwera ym rahã, pejurujar katu naĩ. Peka'u te'e riki. Peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'erehe pemanõ rahã, mupyrara renda pe peho ta.

¹⁸ Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta manõ. Ame'ẽ ta riki mupyraraha renda pe ixo apo 'y.

¹⁹ Kome'ẽ ywy keruhũ pe jande jaxo rahã jõ riki Kirisutu rehe jajurujar katu. Jamanõ rahã, ixoty jaho ym rahã, jande pe amõ ta pandu: “Mã! Te'e pejurujar naĩ” aja. Upa amõ ta 'ar koty te we japyaiha. Katu ym aja.

²⁰ Anĩ. Pesarahã! Kirisutu ke Tupã mukwera

katu muhem 'y. Ame'ẽ riki jetehar te ke. Kirisutu ke a'e mukwera rahã, manõ ame'ẽ ta ke a'e mukwera ta tĩ, aja a'e mujekwa katu.

²¹ Peteĩ riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e. (Anã ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ ta. Aja tĩ. Peteĩ Tupã mukwera katu. (Kirisutu ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanõ rahã, upa katu te jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ.

²² Anã rainõ ta ke jande. A'erehe upa katu te jamanõ ta. Jande riki Jesu kotyhar ta ke tĩ. A'erehe jande ke Tupã mukwera katu ta tĩ.

²³ Ngã ke Tupã mukwera rahã, ka'u te'eha rupi ym ta. Anĩ. Katu ta. Kirisutu ke a'e mukwera py. Pe, Kirisutu jywyr rahã, ixotyhar ta ke Tupã mukwera katu ta tĩ.

²⁴ A'engi 'ar rehe angaha uhyk katu ta. Arahã ãjã tama'e pyrãtãha ke Kirisutu muputu'u katu te ta. Upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u ta tĩ. Upa rahã, Tupã pe Kirisutu pandu ta: “Papa! Ne jõ riki kapitã keruhũ te apo 'y” aja riki.

²⁵ Upa katu te huwajan ta ke Tupã muputu'u ta tĩ. Aja rahã, upa ame'ẽ ta Kirisutu rehe hendu katu ta. Huwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahã we Kirisutu riki kapitã keruhũ rĩ.

²⁶ Amõ manõ rahã, ame'ẽ manõha riki awa ruwajan aja saka we rĩ. Ame'ẽ ke a'ejõhar Tupã mukanim ta. Aja rahã, manõ ym te ta awa.

²⁷ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: “Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu ta. Aja rahã, upa katu te hendu katu ta ehe.” Upa katu te aja pandu rahã, Tupã jõ anĩ. A'e riki upa katu te amõ ta ke muhendu katu ta. Kirisutu rehe muhendu katu ta.

28 Aja rahã upa katu te hendu katu ta ehe. Kirisutu rehe upa katu te ngã ke Tupã muhendu katu rahã, Tupã pe ta'yr pandu ta:

—Papa! Nde rehe ihẽ ahendu katu ta tĩ — aja ipe.

Aja rahã, Tupã riki upa katu te ma'e kapitã keruhũ te riki. A'e jõ riki kapitã keruhũ te.

29 Pesarahã! Amõ ta ke amõ mujahuk riki. Aja rahã, y ngi uhem rahã, kwera katu uhem, aja mujekwa. Manõ ame'ẽ ta kwera ta, aja panduha saka. Pe, amõ ta pandu naĩ: “Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym ta” aja naĩ. Ame'ẽ jetehar te rahã, mujahuk ym ta tipe. Anĩ. Tapijar te'e we pemujahuk riki. Aja rahã, ngã ke Tupã mukwera ta, aja pemujekwa.

30 Jande aja tĩ. Mãte we jaxo. Tapijar te'e we aja jaxo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ym rahã, ihẽ ke mukwera ym ta tĩ. A'erehe ihẽ amanõ tar ym.

31 Ihẽ mu ta! Pesarahã! Wera rahã pame katu te amõ ta ihẽ ke jukwa tar katu. Tapijar te'e we jukwa tar katu. (Anĩ. Akyje ym ingi. Ihẽ ke Tupã mukwera katu ta, aja akwa katu. A'erehe ihẽ akyje ym ingi.) Ame'ẽ riki jete. Kuja jetehar te tĩ. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, a'erehe ihẽ rury katu ihẽ axo. Amõ we tĩ. Jesu kotyhar ta ke pehẽ, a'erehe aja ihẽ rury katu axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

32 Ko Ese ok ta pe ihẽ axo. Amõ ta ihẽ rehe parahy riki. So'o jarõ ame'ẽ ta aja saka. Ihẽ ke ame'ẽ ta mupyrara rahã, ihẽ py'ahu te'e ahendu axo. Anĩ. Manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ym rahã, marã ka ym katuha. Manõ ame'ẽ ke Tupã

mukwera ym rahã, amõ mupinĩha aja jaxo ta tipe.
Kuja:

—Koĩ jamanõ ta, a'erehe mã peja ja'u te'e jaxo. Jajumuhury katu jande juehe jaxo apo 'y — aja riki yman amõ mupinim.

³³ Anĩ. Aja mã peja ym pexo. “Katu ym ame'ẽ namõ amõ ixo rahã, a'e katu ym wan ta tĩ.” A'erehe mã peja peka'u te'e ym pexo.

³⁴ Pehẽ py'a pemupak! Aja rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta, aja pekwa katu ta kÿ. Pemuka'u te'e ym, aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta, aja pexo ta kÿ. Pehẽ namõ amõ ta ixo. Tupã rehe har ukwa ym ame'ẽ ta. Katu ym aja. A'erehe pehẽ ngi ihẽ ruxĩ.

Kwera rahã, awa rete myja me'ẽ ta my

³⁵ Amõ pandu my:

—Myja me'ẽ manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera ta my? Hete nixói riki. Myja me'ẽ awa rete my tĩ — aja.

³⁶ Mã! Pekwa ym. Pesarahã! Ma'e ra'ĩ te'e hywõi ym. Pejytym ym rahã, hywõi ym.

³⁷ Pehẽ pejytym ame'ẽ ke ma'e ra'ĩ te'e. Ahúi aja me'ẽ ha'ĩ nahã my. Amõ ma'e ra'ĩ nahã my. Pesarahã! Ha'ĩ ke pejytym. I'y ke anĩ.

³⁸ Ma'e ra'ĩ hywõi rahã, i'y ke uhem. Tupã putar, aja me'ẽ i'y ke. Ma'e ra'ĩ ngi i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Amõ ma'e ra'ĩ ngi amõ koty i'y uhem. Aja pame katu te. (Ame'ẽja saka jande rete tĩ. Tupã mukwera rahã, amõ koty jande rete uhem ta tĩ.)

³⁹ Awa rukwer riki so'o rukwer aja ym. Amõ koty riki. Ma'ewyra rukwer amõ koty tĩ. Pira rukwer amõ koty tĩ. Upa juja ym.

⁴⁰ Ywa pe ma'e ke ixo. Kome'ẽ ywy keruhũ pe ma'e ke ixo tĩ. Ywa pe har ta amõ koty katuha. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta amõ koty katuha tĩ.

⁴¹ Warahy hendy katu. Jahy hendyha amõ koty weraha. Jahy rata hendyha amõ koty hendyha a'e tĩ. Heta jahy rata ihĩ tĩ. Upa ame'ẽ hendyha amõ koty koty hendyha.

⁴² Aja ta tĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera rahã, awa rete amõ kotyhar. Awa rete ke amõ jytyim rahã, inem ta oho. Pe, manõ ame'ẽ ke Tupã mukwera rahã, ame'ẽ inem ym te ta. Uhã te hũ ta ixo.

⁴³ Awa rete ke amõ jytyim rahã, awa rete jaxer. Pitu te'e ame'ẽ ke ame'ẽ. Tupã mukwera rahã, awa rete katu te. Pyrãtã katu te.

⁴⁴ Awa rete ke amõ jytyim rahã, manõ ame'ẽ ke jytyim. Hete riki. Tupã mukwera rahã, amõ kotyhar uhem. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem. Pesarahã! Kome'ẽ ywy keruhũ pe awa rete ixo. Ywa pe amõ kotyhar ixo. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke ixo.

⁴⁵ Kuja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ: "Anã sawa'e py. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke Tupã me'ẽ ipe, aja riki." Amõ Anã ixo. A'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. A'e Kirisutu. A'e riki awa ke muhã katu.

⁴⁶ Kome'ẽ ywy keruhũ pe har hete ke uhem py. A'engi amõ kotyhar hete ke Tupã muhem ta. Tupã'ã me'ẽ, ame'ẽ ke uhem ta.

⁴⁷ Anã sawa'e py tĩ. Ywy ke te'e a'e ke Tupã mujã. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ke a'e.

Amõ Anã rehe har a'ejõhar ame'ẽ ke aja japandu. Kirisutu a'e. A'e riki ywa ngi uwyr. A'erehe ywa pe har ke a'e.

⁴⁸ Ywy ke te'e Anã Tupã mujã. Anã aja kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta tĩ. A'erehe manõ ta. Ywa ngi amõ wyjy uwyr. Kirisutu a'e. Kirisutu aja ixotyhar ta tĩ. A'erehe manõ ym te ta tĩ.

⁴⁹ Ywy ke te'e Tupã mujã ame'ẽ ke aja jande jaxo tĩ. Yman rahã, ywa ngi wyjy uwyr ame'ẽ ke aja jande jaxo ta tĩ.

⁵⁰ Ihẽ mu ta! Pesarahã! Ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Tupã ixo ame'ẽ pe manõ ame'ẽ ta oho ym te ta. Ma'e inem ame'ẽ ta marã ka ym Tupã namõ pytaha. (A'erehe jande rete amõ koty uwak ta me'ẽ te'e.)

⁵¹⁻⁵² Ihẽ rehe pehendu katurahã! Yman ukwa ym awa. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta pehẽ pe apo 'y. Jande ngi har amõ ta manõ ta. Upa jande jamanõ ym ta. Tupãma'e jumi'a tyapu ta. A'ejõhar tyapu rahã, pahar amõ koty jande rete ke Tupã muruwak ta. Eha ke amõ jupimi, aja pahar te muruwak ta. Jumi'a tyapu rahã, manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera ta. Pe, manõ ym te ta tĩ. Pe, upa jande rete ke amõ koty Tupã muruwak ta.

⁵³ Awa manõ rahã, inem ta. Ame'ẽ ke Tupã muruwak ta me'ẽ te'e. Aja rahã, inem ym te ta. Manõ ame'ẽ ta ke a'e muruwak ta me'ẽ te'e tĩ. Aja rahã, uhã te hũ ta ixo.

⁵⁴⁻⁵⁵ Upa aja rahã, inem ame'ẽ ke Tupã muruwak ta. Aja rahã, inem ym te ta. Aja rahã, Tupã je'ẽha rehe amõ mupinim. Aja uhyk ta.

Manõ ym te ta awa apo 'y. Uhã te hũ ta awa ixo.

Manõ ym te ta awa apo 'y. Upa Tupã mukwera katu riki.

Manõ ym te ta awa apo 'y. A'erehe marã ka ym jande ke mupyaiha.

⁵⁶ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e. A'erehe a'e manõ riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke my? Ame'ẽ ke Moise je'ẽha riki mujekwa katu ngã pe.

⁵⁷ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manõ. Upa jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe inamõ jaxo rahã, jamanõ ym te ta 'y. A'erehe: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Tupã pe japandu katu.

⁵⁸ Ihẽ mu ta! Ihẽ apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ! Mã peja Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Mã peja jandema'e sawa'e te rehe tapijar te'e we peparaky pexo. A'e putar ame'ẽ ke pema'ema'e rahã, ame'ẽ riki pehẽma'e parakyha ke. Ima'e parakyha rehe pema'ema'e rahã, ma'e katu ame'ẽ ke pehẽ pe a'e me'ẽ me'ẽ ta, aja pekwa. (Pehẽ ke a'e mukwera katu ta muhem kÿ.)

16

Jesu kotyhar ta ngi tamatarer ke matyr

¹ Tamatarer matyriha rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ame'ẽ rehe har paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Pesarahã! Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta pe ihẽ apandu, aja pema'ema'e tĩ. Kuja. “Jundéi ywy rupi Tupã kotyhar ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har amõ amõ ta ima'e ym te ma'e ke. Ame'ẽ ta pe mã peja tamatarer ke pemondo. Pehẽ pematyr, ame'ẽ ke pemondo” aja ihẽ apandu ngara ywy pe har ta pe.

² Nomin pame katu te tamatarer ke pemupyta. Ta'yr mi pehē pame katu te pemupyta. Pehē peparakyha namō heta pepyhyk rahā, heta we pemupyta. Heta ym pepyhyk rahā, heta ym pemupyta. Aja pame katu te. Aja me'ē pehē rehe ihē ahyk ym rahā we, pematyr.

³ Pe, pehē rehe ihē ahyk rahā, ame'ē tamatarer ke Jerusarē ok ta pe ihē amondo ta. Pehē pepandu ame'ē sawa'e ta namō ihē amondo ta. Sawa'e rehe har paper rehe ihē amupinim ta tī. Aja rahā, Jerusarē ok ta pe har ta ukwa katu ta a'eta rehe har tī.

⁴ Heta tamatarer ke pematyr rahā, sawa'e ta namō ihē araho ta tī. Aja rahā, sawa'e ta ihē namō oho ta tī.

Páu rehe har

⁵ Masendo ywy rupi ihē aho py ta. A'engi pehē koty ihē aho ta. Masendo ywy rupi ihē aho ta me'ē te'e.

⁶⁻⁷ Pehē koty ihē ahyk rahā, pehē namō ihē apyta we ta nahā my. Aman ndy'ar rahā, apyta ta nahā my. Pahar pehē ngi ihē aho ym ta rī. Tupā putar rahā, pehē namō ihē apyta katu we ta rī. Pe, a'ewan asak rahā, pehē ngi ihē aho ta tī. Myp ihē aho ta my? Akwa ym rī. Ihē aho rahā, ihē pe ma'e ke peme'ē ta, aja ihē akwa.

⁸ Se Ese ok ta pe ihē apyta we ta rī. Penteko 'ar upa rahā, sengi ihē aho ta.

⁹ Se Tupā rehe har ihē amu'e mu'e hū axo. Pe, ame'ē ke amō ta putar ym riki. Ihē ruwajan ta aja saka.

¹⁰ Pehē rehe Timo uhyk rahā, pahar ipo ke pepyhyk pyhyk katu te ingi. Pehē rok pe pemupyta

katu. Ihẽ aja Tupã rehe a'e paraky ixo tĩ. Tupã je'ẽha ke a'e pandu pandu, ame'ẽ riki ima'e parakyha.

¹¹ A'erehe: "Jaxer a'e" aja ym pekwaha ehe har. Pehẽ ngi a'e oho rahã, ma'e ke peme'ẽ katu ipe. A'e putar ame'ẽ ke peme'ẽ ipe. Aja rahã, ihẽ rehe a'e uhyk katu ta. A'e uhykiha rehe ihẽ aharõ axo. Imu ta namõ a'e uhyk ta. Jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta.

¹² Apor rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Ihẽ apandu pandu ipe: "Korin ok ta pe har ta rehe esak eho. Jande mu ta namõ eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho" aja riki. A'e pandu: "Apo anĩ ta rĩ" aja a'e. A'e ukwa rahã, pehẽ koty a'e oho ta.

Je'ẽha a'ejõhar

¹³ Pehẽ ruwajan ta aja me'ẽ pewe ixo. Pekwa katu pexo. Aja rahã, pehẽ ke a'eta muka'u te'e ym ta. Aja rahã, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Pehẽ ruwajan ta ngi pekyje ym pexo. Pehẽ py'a ke pemãtã katu.

¹⁴ Upa ma'e ke pema'ema'e rahã, amõ ta rehe pepy'a katu pexo.

¹⁵ Esete rehe har pekwa katu. Ianam ta rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. Ngere ywy pe Jesu rehe jurujar katu py ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke a'eta ma'ema'e katu. Ihẽ mu ta! Ihẽ apandu pehẽ pe.

¹⁶ Ame'ẽ ta rehe pehendu katu. Ame'ẽ ta aja amõ ta ixo tĩ. Tupã kotyhar ta namõ ma'e ke ma'ema'e katu tĩ. Ame'ẽ ta rehe pehendu katu tĩ.

¹⁷ Se Esete uhyk riki. Potuna aja tĩ. Akái aja tĩ. A'eta uhyk, a'erehe ihẽ rury katu axo. Se ihẽ namõ

pexo ym, a'erehe ihê py'a pemãtã ym. A'erehe Esete ta riki ihê py'a ke mãtã katu.

¹⁸ A'erehe ihê ke a'eta muhury katu. Pehê ke a'eta muhury katu, aja ihê ke muhury katu tĩ. Katu ame'ẽ ta ke a'eta, aja ihê apandu.

¹⁹ Asia ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Katuha ke a'eta mondo ixo pehê pe. Ak mondo ixo tĩ. Pirisi mondo ixo tĩ. A'eta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta katuha ke mondo ixo tĩ.

²⁰ Se Jesu kotyhar ta ixo. Upa a'eta katuha ke mondo ixo pehê pe tĩ.

Pehê pejuman juman pehê juehe. Aja pepy'a katu pehê juehe pexo aja pemujekwa ngã pe.

²¹ Ko ihê po pe te'e ihê riki paper pinim ihê amupinim aĩ. Ihê Páu. Katuha ke pehê pe ihê amondo axo tĩ.

²² Jandema'e sawa'e te rehe amõ ipy'a ym rahã, mã peja ame'ẽ ke Tupã mupyrara. Mã peja jandema'e sawa'e te pahar jywyr.

²³ Mã peja Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu pehê rehe.

²⁴ Upa jande riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke. A'erehe pehê rehe ihê apy'a katu tĩ.

Upa.

Tupã Je'ẽha
New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11